

eul_wid: lfo-aa

Ἀριστοκλῆς ὁ Μεσσήνιος · Aristocles of Messene

Fragments on the Nature of Wisdom

Ἀποσπάσματα περὶ Σοφίας

Period: Ἑλληνιστική Hellenistic
Dialect: Φιλοσοφική Ἀττική Attic Philosophical
Domain: Φιλοσοφία Philosophy
Format: Πραγματεία Treatise
Affiliation: Peripatetic

v1 (2n) Johannis Philoponi in Nicomachi isagogen Arithm. Scholia (ed. R. Hoche [Gymnasialprogramm Wesel 1864] p. 1) α. Πλατωνικὸς ὢν ὁ πατήρ τοῦ βιβλίου κατὰ τὸν Πλατωνικὸν σκοπὸν ζητεῖ τὸ τέλος τῆς ὄντως φιλοσοφίας καὶ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐπὶ ταύτην· ὅτι μὲν οὖν, ὡς καὶ Νικόμαχος [Arithm. Isag. I 1, Hoche] ὀρίζειται, φιλοσοφία ἐστὶ φιλία σοφίας, παντὶ προϋπτον· ζητητέον δὲ, τί ἐστὶ σοφία καὶ πόθεν ἔσχε τὸ ὄνομα; Σοφία μὲν οὖν ἐκλήθη οἷονεὶ σάφειά τις οὕσα, ὡς σαφηνίζουσα πάντα· τοῦτο δὲ τὸ σαφὲς εἴρηται οἷονεὶ φαῆς τι ὄν, παρὰ τὸ φάος καὶ φῶς, διὰ τὸ εἰς φῶς ἄγειν τὰ κεκρυμμένα. Ἐπεὶ τοίνυν τὰ νοητὰ καὶ θεῖα, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν (Eth. Nic. X c 7, 1177 a 15, b 30; De an. I c 4, 408 b 29; Gen. an. II 3, 737 a 9), εἰ καὶ φανότατά ἐστι κατὰ τὴν ἑαυτῶν οὐσίαν, ἡμῖν διὰ τὴν ἐπικειμένην τοῦ σώματος ἀχλὺν σκοτεινὰ δοκεῖ καὶ ἀμυδρὰ, τὴν ταῦτα ἡμῖν εἰς φῶς ἄγουσαν ἐπιστήμην σοφίαν εἰκότως ὠνόμασαν. Ἐπειδὴ δὲ ὅλως σοφίαν καὶ σοφὸν ὀνομάζομεν, ἴστέον, ὅτι ὁμώνυμόν ἐστι τὸ τῆς σοφίας ὄνομα καὶ τὸ τοῦ σοφοῦ· εἴληπται γὰρ τοῖς παλαιοῖς κατὰ εἴδη, οὓς φησι καὶ Ἀριστοκλῆς ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας δέκα βιβλίοις. Χρὴ γὰρ εἰδέναι, ὅτι φθείρονται μὲν ἄνθρωποι διαφόρως· καὶ γὰρ ὑπὸ λοιμῶν καὶ λιμῶν καὶ σεισμῶν καὶ πολέμων καὶ νόσων ποικίλων καὶ ὑφ' ἐτέρων αἰτιῶν, μάλιστα δὲ ὑπὸ κατακλυσμῶν ἀθρούτερον· οἷος εἶναι λέγεται ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος, μέγας μὲν, οὐ πάντων δὲ κατακρατήσας· οἱ μὲν γὰρ νομεῖς καὶ ὅσοι ἐν τοῖς ὄρεσι τὰς διατριβὰς ἔχουσιν ἢ ταῖς ὑπωρείαις, διασώζονται, τὰ δὲ πεδία καὶ οἱ ἐν τούτοις οἰκοῦντες κατακλύζονται· οὕτω γοῦν καὶ Δάρδανον τῷ κατακλυσμῷ φασιν ἐκ Σαμοθράκης εἰς τὴν ὕστερον Τροίαν κληθεῖσαν διανηξάμενον σωθῆναι. Δέει δὲ τοὺς ἐκ τοῦ ὕδατος σωθέντας τὰς ὑπωρείας οἰκεῖν· ὡς δηλοῖ καὶ ὁ ποιητής, λέγων οὕτως [Υ 215—218]. Δάρδανον αὖ πρῶτον τέκετο νεφεληγερέτα Ζεὺς· κτίσσε δὲ Δαρδανίην· ἐπεὶ οὕτω Ἴλιος ἱρὴ ἐν πεδίῳ πεπόλιστο, πόλις μερόπων ἀνθρώπων, ἄλλ' ἔθ' ὑπωρείας ὤκεον πολυπιδάκου Ἰδης. Τὸ γὰρ ἔτι δηλοῖ τὸ μήπω αὐτοὺς καταθαρρεῖν ἐν ταῖς πεδιάσι τὰς διατριβὰς ἔχειν. Οὗτοι οὖν οἱ περιλειπόμενοι, μὴ ἔχοντες ὅθεν τραφῶσιν, ἐπενόουν ὑπ' ἀνάγκης τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν, ἢ τὸ ἀλήθειν μύλαις σῖτον ἢ τὸ σπεῖρειν ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο, καὶ ἐκάλεσαν τὴν τοιαύτην ἐπίνοιαν σοφίαν, τὴν εἰς τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου τὸ λυσιτελὲς ἐξευρίσκουσιν, καὶ σοφὸν τὸν ἐπινενοηκότα. Πάλιν ἐπενόησαν τέχνας, ὡς φησὶν ὁ ποιητής ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης [Ο 412], οὐ μέχρι μόνης τῆς εἰς τὸν βίον ἀνάγκης ἰσταμένας, ἀλλὰ καὶ μέχρις τοῦ καλοῦ καὶ ἀστείου προϊούσας· καὶ τοῦτο

πάλιν σοφίαν κεκλήκασιν καὶ τὸν εὐρόντα σοφὸν, ὥς τὸ σοφὸς ἦραρε τέκτων [Ψ 712] εὖ εἰδὼς σοφίης ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης. [Ο 412] Διὰ γὰρ τὴν ὑπερβολὴν τῶν εὐρημάτων εἰς θεὸν τὰς τούτων ἐπινοίας ἀνέφερον. Πάλιν ἀπέβλεψαν περὶ τὰ πολιτικὰ πράγματα καὶ ἐξεῦρον νόμους καὶ πάντα τὰ συνιστῶντα τὰς πόλεις. ^[45]

v1 (50) Καὶ ταύτην πάλιν τὴν ἐπίνοιαν σοφίαν ἐκάλεσαν· τοιοῦτοι γὰρ ἦσαν οἱ ἑπτὰ σοφοί, πολιτικὰς τινὰς ἀρετὰς εὐρόντες. Εἴτα λοιπὸν ὁδῶ προϊόντες καὶ ἐπ' αὐτὰ τὰ σώματα καὶ τὴν δημιουργὸν αὐτῶν προῆλθον φύσιν, καὶ ταύτην ἰδικώτερον φυσικὴν ἐκάλεσαν θεωρίαν, καὶ σοφοὺς τὰ περὶ τὴν φύσιν τοὺς τοιοῦτους φαμέν. Πέμπτον ἐπ' αὐτὰ λοιπὸν ἔφρασαν τὰ θεῖα καὶ ὑπερκόσμια καὶ ἀμετάβλητα παντελῶς, καὶ τὴν τούτων γνῶσιν κυριωτάτην σοφίαν ὠνόμασαν. Οἱ μὲν οὖν πρὸ Πυθαγόρου συγκεχυμένως κατὰ πάντων τῶν ῥημάτων τὸ τῆς σοφίας ἔφερον ὄνομα· πρῶτος δὲ Πυθαγόρας αὐτὸ συνέστειλεν, ἐπὶ μόνῃς τῆς τῶν αἰδίων ἐπιστήμης τὸ τῆς σοφίας θεῖς ὄνομα, καὶ φιλοσοφίαν τὴν τῆς σοφίας ταύτης φιλίαν ὠνόμασε. Τοῦτο γάρ ἐστι τῆς σοφίας τὸ τέλος, ἡ τῶν θεῶν πραγμάτων γνῶσις. Τὰ δὲ ἐπὶ ταύτην ἄγοντα τὴν σοφίαν, ὥς Πλάτωνι καὶ Πλωτίνῳ δοκεῖ (ταῦτόν νοῦς καὶ νοητόν), ἡ τῶν μαθημάτων ἐστὶν ἐπιστήμη. Παραδοτέον γὰρ τοῖς νέοις τὰ μαθήματα, φησὶν ὁ Πλωτῖνος, πρὸς συνεθισμόν τῆς ἀσωμάτου φύσεως. Ἐπειδὴ γὰρ ὕλικοις συμπεπλεγμέθα σώμασι καὶ τούτων ἐκτὸς εἰθίσεμεθα νοεῖν οὐδὲν, ἀδύνατον ἦν ἀμέσως ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τὰ νοητὰ καὶ κεχωρισμένα παντελῶς σωμάτων ἐλθεῖν. Ἐμελλόν γὰρ πάσχειν, ὃ πάσχουσιν οἱ ἐκ σκοτεινοῦ οἴκου ἐπὶ φωτεινότατον ἀμέσως ἐρχόμενοι καὶ τῷ ἀθρόῳ φωτὶ τὰς ὄψεις ἀποτυφλούμενοι. Δεῖ γὰρ ἐκ τῶν ἐναντίων κατὰ βραχὺ διὰ τῶν μέσων προϊόντας βαδίζειν ἐπὶ τὰ ἐναντία. Ἐπειδὴ οὖν τῶν ἀχωρίστων παντελῶς εἰδὼν τῆς ὕλης, οἷον σαρκὸς, ὄστου, φλεβὸς καὶ τῶν φυσικῶν εἰδῶν ἀπάντων (τούτων γὰρ οὐδὲν οὐδὲ ὑποστῆναι οὐδὲ νοηθῆναι χωρὶς τῆς ὑποκειμένης αὐτοῖς ὕλης δυνατόν) καὶ τῶν πάντη χωριστῶν καὶ ἀσχέτων, οἷά εἰσι τὰ ὑπερκόσμια, τὰ μαθήματα μέσα ἐστὶ, τῇ μὲν οὐσίᾳ σωμάτων ἀχώριστα, τῇ δ' ἐπινοίᾳ χωριστά (κύκλον γὰρ καὶ τρίγωνον καὶ πᾶν σχῆμα καὶ νοῆσαι καὶ ὀρίσασθαι χωρὶς πάσης ὕλης δυνατόν), μελέτη τε καὶ μαθήσει τούτων ἔστι δι' αὐτῶν αὐτῶς τὰ χωριστὰ εἶδη νοεῖν καὶ τὴν ἐκείνων ὥς ἔστι συλλογίζεσθαι οὐσίαν. Εἰ γὰρ ἔστιν εἶδη τὰ πάντα τῆς ὕλης ἀχώριστα, ἔστι δὲ καὶ τὰ πῇ μὲν χωριστὰ, πῇ δὲ ἀχώριστα, ἀνάγκη που καὶ τὴν τρίτην τῶν εἰδῶν εἶναι μοῖραν τῶν παντάπασιν χωριστῶν καὶ τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ ἐπινοίᾳ. Πάντα μὲν οὖν τὰ μαθήματα ὁδὸς ἐστὶ πρὸς τὰ νοητὰ· μάλιστα δὲ τούτων ἡ ἀριθμητικὴ, ἀρχὴ πάντων οὕσα. Καὶ γὰρ μουσικῆς, εἴπερ αὕτη μὲν περὶ τὸ ἐν σχέσει ποσὸν καταγίνεται, τὸν ἡμιόλιον φέρε ἀριθμόν ἢ ἐπίτριτον ἢ διπλασίονα ἢ ὄντιναοῦν, ἡ δ' ἀριθμητικὴ περὶ τὸ ἄσχετον. Πρότερα δὲ τῶν ἐν σχέσει τὰ ἄσχετα. Ἀλλὰ δὴ καὶ γεωμετρίας προτέρα. Πολλὰ γὰρ τῶν γεωμετρικῶν ἀποδείξεων διὰ τῆς ἀριθμητικῆς προΐασι· καὶ ὅλως, ἐπειδὴ τὰ σχήματα ἢ ἐκ μιᾶς γραμμῆς, ὥς ὁ κύκλος, ἢ ἐκ πλείονων συνέστηκε (τοῦτο δὲ ἀριθμοῦ, τὸ ἐν καὶ τὸ πλῆθος)· καὶ ὅτι παντὸς μεγέθους ἀρχὴ ἐστὶν ἡ μονάς. Καὶ γὰρ τὸ σημεῖον οἷον μονάς τις ὑπάρχει, ἀμερὲς γάρ. Καὶ ὅτι ἡ μονάς ἀδιαίρετος, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ ἀριθμοῦ· τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ σημεῖον, οὗ μέρος οὐδέν. Εἰ δὲ γεωμετρίας ἢ ἀριθμητικῆς προτέρα, καὶ ἀστρονομίας ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ προτέρα· εἴπερ ἡ γεωμετρία μὲν περὶ μεγέθη ἀπλῶς ἀκίνητα ἔχει, τὰ τούτων μόνον περιεργαζομένη εἶδη, ἀστρονομία δὲ περὶ τὰ κινούμενα καὶ τὰς τούτων κινήσεις καὶ πρὸς ἄλληλα σχέσεις αὐτῶν ζητοῦσα. ^[95]

v1 (100) Ἐπεὶ οὖν εἴρηται ἡμῖν καὶ τί ἐστὶ φιλοσοφία καὶ τί τὸ ταύτης τέλος καὶ τίς ἡ ἐπὶ τὸ τέλος ἄγουσα ὁδὸς καὶ ὅτι σκοπὸς τῷ προκειμένῳ συγγράμματι τὴν ἐπὶ φιλοσοφίαν ἄγουσαν ἡμᾶς ὁδὸν παραδοῦναι, φέρε δὴ καὶ τὴν λέξιν αὐτὴν ἐξετάσωμεν. Johannis Philoponi in Nicomachi isagogen Arithm. ^[105]

v1a (2n)

Scholia (ed. R. Hoche [Gymnasialprogramm Wesel 1864] p. 5) ιε'. "Ἡδη εἰρήκαμεν τοῦ βιβλίου τούτου τὸν σκοπὸν καὶ ὅτι φιλοσοφία ἐστὶ φιλία σοφίας, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ ὄνομα, καὶ ὅτι τὸ σοφὸς, ὡς καὶ Ἀριστοκλῆς ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας δέκα βιβλίοις φησὶ, πενταχῶς λέγεται, καὶ ὅτι κυρίως φιλοσοφία ἐστὶν ἡ φιλοσοφοῦσα τὰ ἀεὶ καὶ ὡσαύτως ὄντα. Euseb. [5]

f1 (14n)

praep. en. XI c. 3 (p. 510 b): Ἐπιμαρτυρεῖ δὲ τοῖς αὐτοῖς καὶ ὁ Περιπατητικὸς Ἀριστοκλῆς ἐν ἐβδόμῳ συγγράμματι ὧν περὶ φιλοσοφίας συνέταξεν ὥδε λέγων πρὸς ῥῆμα· Ἐφιλοσόφησε δὲ Πλάτων εἰ καὶ τις ἄλλος τῶν πώποτε γνησίως καὶ τελείως. Οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ θαλοῦ φυσιολογοῦντες διετέλεσαν· οἱ δὲ περὶ Πυθαγόραν ἀπεκρύψαντο πάντα. Ξενοφάνης δὲ καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐριστικούς κινήσαντες λόγους πολὺν μὲν ἐνέβαλον ἱλιγγον τοῖς φιλοσόφοις, οὐ μὴν ἐπόρισαν γέ τινα βοήθειαν. Οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ Σωκράτης αὐτὸ δὴ τὸ λεγόμενον ἐγένετο πῦρ ἐπὶ πυρὶ καθάπερ αὐτὸς ἔφη Πλάτων. Εὐφυέστατος γὰρ ὧν καὶ δεινὸς ἀπορῆσαι περὶ παντὸς ὁτουοῦν, ἐπεισῆνεγκε τὰς τε ἠθικάς καὶ πολιτικάς σκέψεις, ἔτι δὲ τὴν περὶ τῶν ἰδεῶν πρῶτος ἐπιχειρήσας ὀρίζεσθαι· πάντα δὲ ἐγείρων λόγον καὶ περὶ πάντων ζητῶν ἔφθη τελευτήσας. Ἄλλοι δ' ἀποτεμόμενοι μέρη τινὰ περὶ ταῦτα διέτριψαν, οἱ μὲν ἰατρικήν, οἱ δὲ τὰς μαθηματικάς ἐπιστήμας, ἔνιοι δὲ περὶ τοὺς ποιητὰς καὶ τὴν μουσικήν. Οἱ μέντοι πολλοὶ τὰς τῶν λόγων δυνάμεις ἐθαύμασαν, ὧν οἱ μὲν ῥήτορας, οἱ δὲ διαλεκτικούς προσεῖπον ἑαυτούς. Οἱ μέντοι Σωκράτην διαδεξάμενοι καὶ πάνυ τινὲς ἐγένοντο παντοῖοι καὶ ὑπεναντίοι τὰς γνώμας. Οἱ μὲν γὰρ κυνισμοὺς καὶ ἀτυφίας καὶ ἀπαθείας ὕμνουν, ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἡδονάς. Καὶ οἱ μὲν εἰδέναι πάντα ἐκόμπαζον, οἱ δὲ ἀπλῶς μηθέν. Ἔτι δ' οἱ μὲν ἐν μέσῳ καὶ ἐν ὅψει πάντων ἐκαλινδοῦντο τοῖς πολλοῖς ἐξομιλοῦντες· ἄλλοι δ' αὖ τὸ ὑπεναντίον ἀπρόσιτοι καὶ ἀπροσαύδητοι διετέλουν ὄντες. Πλάτων μέντοι κατανοήσας ὡς εἴη μία τις ἡ τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων ἐπιστήμη, πρῶτος διεῖλε καὶ ἔφη τὴν μὲν τινα περὶ τῆς <τοῦ> παντὸς φύσεως εἶναι πραγματείαν, τὴν δὲ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων, τρίτην δὲ τὴν περὶ τοὺς λόγους. Ἡξίου δὲ μὴ δύνασθαι τὰ ἀνθρώπινα κατιδεῖν ἡμᾶς, εἰ μὴ τὰ θεῖα πρότερον ὀφθεῖν· καθάπερ γὰρ οἱ ἱατροὶ μέρη τινὰ θεραπεύοντες ἐπιμελοῦνται τῶν ὅλων σωμάτων πρῶτον, οὕτω χρῆναι καὶ τὸν μέλλοντα τάνθάδε κατόψεσθαι τὴν τῶν ὅλων φύσιν εἰδέναι πρότερον μέρος τε εἶναι τῶν ὄντων τὸν ἄνθρωπον· καὶ τὰγαθὸν διττὸν, τὸ μὲν ἡμέτερον, τὸ δὲ τοῦ παντὸς, κυριώτερον δὲ τὸ τοῦ παντός· διὰ γὰρ ἐκείνου καὶ τοῦτο γίγνεσθαι. Φησὶ δ' Ἀριστόξενος ὁ μουσικὸς Ἰνδῶν εἶναι τὸν λόγον τοῦτον. Ἀθήνησι γὰρ ἐντυχεῖν Σωκράτει τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἓνα τινὰ, κάπειτα αὐτοῦ πυνθάνεσθαι, τί ποιῶν φιλοσοφῇ· τοῦ δὲ εἰπόντος, ὅτι ζητῶν περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καταγελάσαι τὸν Ἰνδὸν λέγοντα μὴ δύνασθαι τινα τὰ ἀνθρώπινα κατιδεῖν ἀγνοοῦντά γε τὰ θεῖα. [45]

f1 (50)

Τοῦτο μὲν οὖν εἰ ἀληθές ἐστιν, οὐκ ἂν δύναίτο τις διατεινόμενος εἰπεῖν. Διεῖλε δ' οὖν ὁ Πλάτων τὴν τε περὶ τῶν ὅλων φιλοσοφίαν καὶ τὴν πολιτικὴν, ἔτι δὲ τὴν λογικὴν. Mullach fr. [55]

f2 (2n)

7 p. 219. Euseb. praep. ev. p. 785 β': Περὶ τῆς κατ' Ἀριστοτέλην φιλοσοφίας, καὶ τῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἱστορουμένων. Ἀπὸ τῶν Ἀριστοκλέους τοῦ Περιπατητικοῦ Dind. I p. XLIV. Euseb. praep. ev. XV c. 1, 13 (p. 791 b) Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν Ἀριστοτέλους ἄλλοι μὲν οὖν τὸν βίον τάνδρὸς διαβεβλήκασι, φιλόσοφοι δὲ καὶ ἄλλως οὐκ ἀφανεῖς τινες ἦσαν καὶ οὗτοι. ἐμοὶ δ' οὐ φίλον τὸν ἄνδρα οὐδ' αὐταῖς ἀκοαῖς ἀνέχεσθαι κακῶς πρὸς τῶν οἰκείων ἀγορευόμενον. διόπερ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ μᾶλλον ἐκθήσομαι ἀπολογίας ἀπὸ τῶν Ἀριστοκλέους τοῦ Περιπατητικοῦ, ὃς ἐν τῷ ἐβδόμῳ περὶ φιλοσοφίας τάδε περὶ αὐτοῦ λέγει· Πῶς γὰρ οἶόν τε, καθάπερ φησὶν Ἐπίκουρος ἐν τῇ περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπιστολῇ, νέον μὲν ὄντα καταφαγεῖν αὐτὸν τὴν πατρῶαν οὐσίαν, ἔπειτα δὲ ἐπὶ τὸ στρατεύεσθαι συνεῶσθαι, κακῶς δὲ πράττοντα ἐν τούτοις ἐπὶ τὸ φαρμακοπωλεῖν ἐλθεῖν, ἔπειτα ἀναπεπταμένου τοῦ Πλάτωνος περιπάτου πᾶσι παραβαλεῖν

αὐτόν; Ἡ πῶς ἂν τις ἀποδέξαιτο Τιμαίου τοῦ Ταυρομενίτου λέγοντος ἐν ταῖς Ἱστορίαις [F H G I 210, 74] ἀδόξου θύρας αὐτὸν ἰατρείου καὶ τὰς τυχοῦσας ὁψὲ τῆς ἡλικίας κλείσαι; Τίς δ' ἂν πεισθεῖ τοῖς ὑπ'. Ἀριστοξένου τοῦ μουσικοῦ λεγομένοις ἐν τῷ βίῳ τῷ Πλάτωνος; [F H G II 282, 33, 35] Ἐν γὰρ τῇ πλάνῃ καὶ τῇ ἀποδημίᾳ φησὶν ἐπανίστασθαι καὶ ἀντοικοδομεῖν αὐτῷ τινὰς Περίπατον ξένους ὄντας. Οἶονται οὖν ἔνιοι ταῦτα περὶ Ἀριστοτέλους λέγειν αὐτὸν Ἀριστοξένου διὰ παντὸς εὐφημοῦντος Ἀριστοτέλην. Καταγέλαστα δ' εἰκότως εἶναι φαίη τις ἂν καὶ τὰ ἀπομνημονεύματα τὰ Ἀλεξίνου τοῦ Ἑριστικοῦ. Ποιεῖ γὰρ Ἀλέξανδρον παῖδα διαλεγόμενον τῷ πατρὶ Φιλίππῳ καὶ διαπτύοντα μὲν τοὺς τοῦ Ἀριστοτέλους λόγους, ἀποδεχόμενον δὲ Νικαγόραν, τὸν Ἑρμῆν ἐπικληθέντα. Καὶ Εὐβουλίδης δὲ προδήλως ἐν τῷ κατ' αὐτοῦ βιβλίῳ ψεύδεται, πρῶτον μὲν ποιήματα ψυχρὰ προφερόμενος ὡς γεγραφότων ἄλλων περὶ τοῦ γάμου καὶ τῆς πρὸς Ἑρμείαν οἰκειότητος αὐτῷ γεγонуίας, ἔπειτα Φιλίππῳ φάσκων αὐτὸν προσκόψαι καὶ τελευτῶντι Πλάτωνι μὴ παραγενέσθαι, τά τε βιβλία αὐτοῦ διαφθεῖραι. Τὴν μὲν γὰρ Δημοχάρους κατηγορίαν κατὰ τῶν φιλοσόφων τί χρὴ λέγειν; Οὐ γὰρ Ἀριστοτέλην μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους κακῶς εἴρηκεν. Ἔτι γε μὴν αὐτὰς τὰς διαβολὰς σκοπῶν ἂν τις ληρεῖν αὐτὸν φαίη. Λέγει γὰρ ἐπιστολὰς Ἀριστοτέλους ἀλῶναι κατὰ τῆς πόλεως τῆς Ἀθηναίων, καὶ Στάγειρα τὴν πατρίδα προδοῦναι Μακεδόσιν αὐτόν· ἔτι δὲ κατασκαφείσης Ὀλύνθου μηνύειν ἐπὶ τοῦ λαφυροπωλείου Φιλίππῳ τοὺς πλουσιωτάτους τῶν Ὀλυνθίων. Ἡλίθια δὲ διαβέβληκεν αὐτὸν καὶ Κηφισόδωρος ὁ Ἰσοκράτους μαθητὴς τρυφερὸν καὶ τένθην καὶ ἄλλα τὰ τοιαῦτα λέγων αὐτὸν εἶναι. Πάντα δ' ὑπερπαίει μωρία τὰ ὑπὸ Λύκωνος εἰρημένα τοῦ λέγοντος εἶναι Πυθαγορικὸν ἑαυτόν. Φησὶ γὰρ θύειν Ἀριστοτέλην θυσίαν τετελευτηκυῖα τῇ γυναικὶ τοιαύτην, ὁποῖαν Ἀθηναῖοι τῇ Δήμητρι, καὶ ἐν ἐλαίῳ θερμῷ λουόμενον τοῦτο δὴ πιπράσκειν· ἡνίκα δὲ εἰς Χαλκίδα ἀπῆει, τοὺς τελῶνας εὐρεῖν ἐν τῷ πλοίῳ λοπάδια χαλκᾶ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα. ^[45]

f2 (50) Καὶ σχεδὸν οἱ μὲν πρῶτοι διαβαλόντες Ἀριστοτέλην τοσοῦτοι γεγόνασιν ὧν οἱ μὲν κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἦσαν χρόνους, οἱ δὲ μικρὸν ὕστερον ἐγένοντο, πάντες δὲ σοφισταὶ καὶ ἔριστικοὶ καὶ ῥήτορες, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ βιβλία τέθηκε τῶν σωμάτων μᾶλλον. Τοὺς μὲν γὰρ μετὰ ταῦτα γεγονότας εἶτα δὲ τὰ ὑπ' ἐκείνων εἰρημένα λέγοντας παντάπασιν ἑᾶν δεῖ χαίρειν, καὶ μάλιστα τοὺς μὴδ' ἐντετυχηκότας τοῖς βιβλίοις αὐτῶν ἀλλ' αὐτοσχεδιάζοντας, ὁποῖοί εἰσι καὶ οἱ λέγοντες τριακοσίας ἔχειν λοπάδας αὐτόν. Οὐδεὶς γὰρ ἂν εὐρεθείη περὶ αὐτοῦ τοιοῦτον οὐθὲν εἰρηκῶς τῶν τότε ὄντων ὅτι μὴ Λύκων. Οὗτος μέντοι, καθάπερ ἔφην, εἴρηκεν εὐρηθῆσαι λοπάδια πέντε καὶ ἑβδομήκοντα. Οὐ μόνον δὲ καὶ ἐκ τῶν χρόνων καὶ ἐκ τῶν διαβεβληκότων τεκμηραῖοις τις ἂν ὅτι ψευδῆ πάντα τὰ εἰρημένα ἐστίν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ μὴ πάντας τὰ αὐτὰ διαβάλλειν, ἀλλ' ἕκαστον ἰδίᾳ τινὰ λέγειν, ὧν εἴπερ ἦν ἐν ὁτιοῦν ἀληθές, ἐχρῆν δήπου μυριάκις, ἀλλ' οὐχ ἅπαξ αὐτὸν ὑπὸ τῶν τότε ἀπολωλέναι. Φανερόν οὖν, ὅτι καθάπερ πολλοῖς καὶ ἄλλοις οὕτω καὶ Ἀριστοτέλει συνέβη διὰ τε τὰς πρὸς τοὺς βασιλεῖς φιλίας καὶ διὰ τὴν ἐν τοῖς λόγοις ὑπεροχὴν ὑπὸ τῶν τότε σοφιστῶν φθονεῖσθαι. Δεῖ δὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας μὴ εἰς τοὺς διαβάλλοντας ἀποβλέπειν μόνον ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐπαινοῦντας καὶ ζηλοῦντας αὐτόν· μακρῷ γὰρ πλείους καὶ βελτίους εὐρεθεῖεν ἂν οὗτοί γε. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα προδήλως πέπλασται· δύο δὲ ταῦτα δοκεῖ πιστεῦεσθαι δι' ἃ ψέγουσί τινες αὐτόν· ἐν μὲν, ὅτι τὴν Ἑρμείου γήμειε φύσει μὲν ἀδελφὴν, θετὴν δὲ θυγατέρα Πυθιάδα, κολακεύων αὐτόν· Θεόκριτος γοῦν ὁ Χῖος ἐποίησεν ἐπίγραμμα τοιοῦτον [Bergk poet. lyr. II 4 674.] Ἑρμίου εὐνούχου τε καὶ Εὐβούλου τόδε δούλου μνημα κενὸν κενόφρων τεύξεν Ἀριστοτέλης· ὃς διὰ τὴν ἀκρατὴ γαστρὸς φύσιν εἴλετο ναίειν ἄντ' Ἀκαδημείας Βορβόρου ἐν προχοαῖς. ἕτερον δὲ, ὅτι ἡχαρίστησε Πλάτωνι. Περὶ μὲν οὖν Ἑρμείου καὶ τῆς Ἀριστοτέλους πρὸς αὐτὸν φιλίας ἄλλοι τε πολλοὶ συγγεγράφασι καὶ δὴ καὶ Ἀπελλικῶν, οὗ τοῖς βιβλίοις ὁ ἐντυχὼν πεπαύσεται βλασφημῶν αὐτοῦς. Περὶ δὲ τοῦ γάμου τοῦ

Πυθιάδος ἀποχρώντως αὐτὸς ἐν ταῖς πρὸς Ἀντίπατρον ἐπιστολαῖς ἀπολελόγηται. Τεθνεῶτος γὰρ Ἑρμείου διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίαν ἔγημεν αὐτὴν, ἄλλως μὲν σώφρονα καὶ ἀγαθὴν οὖσαν, ἀτυχοῦσαν μέντοι διὰ τὰς καταλαβούσας συμφορὰς τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς. Εἴθ' ἐξῆς φησι· Μετὰ δὲ τὴν Πυθιάδος τῆς Ἑρμείου τελευτὴν Ἀριστοτέλης ἔγημεν Ἑρπυλλίδα Σταγειρίτιν, ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ Νικόμαχος ἐγένετο. Τοῦτον δὲ φασιν ὀρφανὸν τραφέντα παρὰ Θεοφράστῳ καὶ δὴ μειρακίσκον ὄντα ἀποθανεῖν ἐν πολέμῳ. Olympiod. ^[90]

v2 (2n) in Plat. Gorg. comm. ed. Alb. Jahn in Archiv für Phil. u. Paed. XIV (1848) 395. Rose fr. Aristot. ed. min. 673. Bergk Poet. Lyr. Gr. II 4 336; cf. Menag. ad Diog. Laert. V 27 (Hübner, I 602) et Cousin in Journal des sav. 1832 p. 743. "Ὅτι δὲ καὶ Ἀριστοτέλης σέβει αὐτὸν (scil. Platonem) ὡς διδάσκαλον, δηλὸς ἐστὶ γράφας ὅλον λόγον ἐγκωμιαστικόν. Ἐκτίθεται γὰρ τὸν βίον αὐτοῦ καὶ ὑπερεπαινεῖ. Οὐ μόνον δὲ ἐγκώμιον ποιήσας αὐτοῦ ἐπαινεῖ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἐλεγείοις τοῖς πρὸς Εὐδήμον αὐτὸν ἐπαινῶν Πλάτωνα ἐγκωμιάζει, γράφων οὕτως· Ἐλθὼν δ' ἐς κλεινὸν Κεκροπίης δάπεδον εὐσεβέως σεμνῆς φιλίας ἰδρύσατο βωμὸν ἀνδρὸς, ὃν οὐδ' αἰνεῖν τοῖσι κακοῖσι θέμις· ὃς μόνος ἢ πρῶτος θνητῶν κατέδειξεν ἐναργῶς, οἰκείῳ τε βίῳ καὶ μεθόδοις λόγων, ὡς ἀγαθὸς τε καὶ εὐδαίμων ἅμα γίνεται ἀνὴρ· οὐ νῦν δ' ἔστι λαβεῖν οὐδενὶ ταῦτά ποτε. Euseb. ^[15]

f3 (3n) praep. ev. p. 786 ιδ'. Περὶ τῆς τῶν Στωϊκῶν φιλοσοφίας, ὅπως τε ὁ Ζήνων τὸν περὶ ἀρχῶν ἀπεδίδου λόγον. Ἀπὸ τοῦ ζ' περὶ φιλοσοφίας Ἀριστοκλέους. Dind. I p. XLV. Euseb. praep. ev. XV c. 14 (p. 816 d.) Τά γέ τοι τῆς κατ' αὐτοὺς (i. e. Ζήνωνα, Κλεάνθην, Χρύσιππον) φιλοσοφίας δόγματα ὧδέ πως ἔχει· Στοιχεῖον εἶναι φασὶ τῶν ὄντων τὸ πῦρ, καθάπερ Ἡράκλειτος [Diels I 2 66 fr. 30,31], τούτου δ' ἀρχὰς ὕλην καὶ θεὸν, ὡς Πλάτων. Ἀλλ' οὗτος ἄμφω σώματά φησιν εἶναι, καὶ τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον, ἐκείνου τὸ πρῶτον ποιοῦν αἴτιον ἀσώματον εἶναι λέγοντος. Ἐπειτα δὲ καὶ κατὰ τινες εἰμαρμένους χρόνους ἐκπυροῦσθαι τὸν σύμπαντα κόσμον, εἴτ' αὖθις πάλιν διακοσμεῖσθαι. Τὸ μέντοι πρῶτον πῦρ εἶναι, καθάπερ τι σπέρμα, τῶν ἀπάντων ἔχον τοὺς λόγους καὶ τὰς αἰτίας τῶν γεγονότων καὶ τῶν γιγνομένων καὶ τῶν ἐσομένων· τὴν δὲ τούτων ἐπιπλοκὴν καὶ ἀκολουθίαν εἰμαρμένην καὶ ἐπιστήμην καὶ ἀλήθειαν καὶ νόμον εἶναι τῶν ὄντων ἀδιάδραστόν τινα καὶ ἄφυκτον. Ταύτῃ δὲ πάντα διοικεῖσθαι τὰ κατὰ τὸν κόσμον ὑπέρευ, καθάπερ ἐν εὐνομωτάτῃ τινὶ πολιτείᾳ. Mullach fr. ^[20]

f4 (2n) 5 p. 216. Eus. praep. ev. 716 κ' Πρὸς τοὺς περὶ Μητροδώρον καὶ Πρωταγόραν, μόναις δεῖν πιστεύειν ταῖς αἰσθήσεσι λέγοντας. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ (i. e. Ἀριστοκλέους). Dind. tom. I p. XLIV. Euseb. praep. ev. XIV c. 19 (p. 766b): Ἐπεὶ οὖν οἶδε μόναις δεῖν ἔφασαν ταῖς αἰσθήσεσι πιστεύειν, τὰς πρὸς αὐτοὺς ἀντιρρήσεις θεασώμεθα. Γεγόνاسι δὲ τινες οἱ ἀξιοῦντες τῇ αἰσθήσει καὶ ταῖς φαντασίαις μόναις δεῖν πιστεύειν. Ἐνιοὶ μέντοι φασὶ [Diels I 2 452,35] καὶ τὸν Ὀμηρον αἰνίττεσθαι τὸ τοιοῦτο πάντων ἀποφαίνοντα [E 201,302] τὸν Ὠκεανὸν ἀρχὴν, ὡς ἐν ῥύσει τῶν πραγμάτων ὄντων ὧν δ' ἴσμεν ἔοικε μὲν καὶ Μητροδώρος ὁ Χῖος τὸ αὐτὸ τοῦτο λέγειν, οὐ μὴν ἀλλ' ἀντικρὺς γε Πρωταγόρας ὁ Ἀβδηρίτης. Οὗτος γὰρ [Diels I 2 525,24; 536,7,11,17] ἔφη μέτρον εἶναι πάντων χρημάτων τὸν ἄνθρωπον, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἐστὶ, τῶν δ' οὐκ ὄντων ὡς οὐκ ἔστιν· ὅποια γὰρ ἐκάστῳ φαίνεται τὰ πράγματα, τοιαῦτα καὶ εἶναι· περὶ δὲ τῶν ἄλλων μηδὲν ἡμᾶς δύνασθαι διισχυρίσασθαι. Πρὸς δὲ τούτους εἴποι τις ἂν, ἃ καὶ Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ πρῶτον μὲν, τί δήποτε τοιούτων γε δὴ τῶν πραγμάτων ὄντων ἡξίωσαν εἶναι μέτρον τῆς ἀληθείας τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ σὺν ἡ κυνοκέφαλον; Ἐπειτα δὲ, πῶς ἔλεγον εἶναι σοφοὺς ἑαυτοὺς, εἰ δὴ πᾶς τις αὐτὸς ἑαυτῷ μέτρον ἐστὶ τῆς ἀληθείας; Ἡ πῶς ἐλέγχουσι τοὺς ἄλλους, εἴπερ ἐκάστῳ τὸ φαινόμενον ἀληθές ἐστίν; Ἀγνοοῦμέν τέ τινα καίτοι πολλάκις αἰσθανόμενοι, καθάπερ ἐπειδὰν τῶν βαρβάρων ἀκούωμεν. Ὅ γε μὴν θεασάμενος ὅτι οὖν, εἴτα μεμνημένος, οἶδε μὲν, αἰσθάνεται δ' οὐκέτι. Καὶ εἰ θατέρῳ μὲν ὀφθαλμῷ μῦσαι, θατέρῳ δ' ὀρώη, δηλὸν ὅτι

ταὐτὸ καὶ εἴσεται καὶ οὐκ εἴσεται. Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ τὸ φαινόμενον ἐκάστω καὶ ἀληθὲς ἐστίν, ἡμῖν δὲ οὐ φαίνεται τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα ἀληθῆ, καὶ τὸ μὴ εἶναι πάντων πραγμάτων μέτρον τὸν ἄνθρωπον ἀληθὲς ἂν εἴη. Καὶ μὴν οἱ γε τεχνῖται τῶν ἀτέχνων διαφέρουσι καὶ οἱ ἔμπειροι τῶν ἀπείρων, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον προορᾷ τὸ μέλλον ἔσεσθαι κυβερνήτης καὶ ἰατρὸς καὶ στρατηγός. Ἀπλῶς τε ἀναιροῦσιν οὗτοί γε τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ ἐνδεχόμενον καὶ τὸ κατὰ φύσιν καὶ τὸ παρὰ φύσιν. Οὕτω δ' ἂν εἴη ταὐτὸ καὶ ὄν καὶ οὐκ ὄν. Οὐδὲν γὰρ κωλύει ταὐτὸ τοῖς μὲν εἶναι φαίνεσθαι, τοῖς δὲ μὴ εἶναι· καὶ ταὐτὸ ἂν εἴη ἄνθρωπος καὶ ξύλον· ἔσθ' ὅτε γὰρ φαίνεται ταὐτὸ τῷδε μὲν ἄνθρωπος, τῷδε δὲ ξύλον. Ἄπας τε λόγος ἀληθὲς ἂν εἴη, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ψευδής· καὶ οἱ βουλευόμενοι καὶ δικάζοντες οὐκ ἂν ἔχοιεν οὐδὲν ποιεῖν. Καὶ τὸ δεινότατον, ἔσονται γὰρ οἱ αὐτοὶ σπουδαῖοι καὶ μοχθηροὶ καὶ ταὐτὸ κακία καὶ ἀρετή. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτα τις ἂν ἔχοι λέγειν· ἀλλὰ γὰρ οὐδὲν δεῖ πλειόνων λόγων πρὸς τοὺς μὴ οἰομένους ἔχειν νοῦν καὶ λόγον· (Εἴθ' ἐξῆς ἐπιλέγει) Ἐπεὶ δ' ἔτι νῦν εἰσὶ τινες οἱ πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πᾶσαν φαντασίαν ἀληθῆ λέγοντες εἶναι, μικρὰ καὶ περὶ τούτων εἴπωμεν. Ἐοίκασι γὰρ οὗτοί γε δεδοικέναι, μήποτε, εἰ ψευδεῖς εἴποιεν αἰσθήσεις εἶναί τινας, οὐκ ἂν σχοῖεν τὸ κριτήριον καὶ τὸν κανόνα βέβαιον οὐδ' ἐχέγγουν· οὐχ ὁρῶσι δὲ ὡς οὐκ ἂν φθάνοιεν οὕτω γε καὶ τὰς δόξας ἀπάσας ἀληθεῖς ἀποφαίνοντες· πολλὰ γὰρ δὴ καὶ ταύταις πεφύκαμεν κρίνειν· καὶ οὐδὲν ἥττον ἀξιοῦσιν αὐτῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς εἶναι, τὰς δὲ ψευδεῖς. ^[45]

¶4 (50) Ἐπειτα δὲ σκοπῶν ἴδοι τις ἂν οὐδὲν τῶν ἄλλων κριτηρίων ἀεὶ καὶ διὰ παντὸς ἀψευδὲς οὐδὲν, οἷον λέγω ζυγόν, ἢ τόννον, ἢ τι τῶν τοιούτων· ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν ὡδὶ μὲν ἔχον ὑγιὲς ἐστίν, ὡδὶ δὲ μοχθηρόν. Καὶ τουτονὶ μὲν χρώμενον τὸν τρόπον ἀληθεύει, τουτονὶ δὲ ψεύδεται. Καὶ μὴν εἴ γε πᾶσα αἴσθησις ἀληθὲς ἦν, οὐκ ἔδει τοσοῦτον διαφέρειν αὐτάς. Ἄλλαι γὰρ εἰσιν ἐγγύθεν καὶ πόρρωθεν καὶ νοσοῦντων καὶ ἔρρωμένων καὶ τεχνιτῶν καὶ ἀτέχνων καὶ φρονίμων καὶ ἀφρόνων. Τὰς δὲ δὴ τῶν μεμνηνόντων παντάπασιν ἄτοπον ἂν εἴη λέγειν ἀληθεῖς εἶναι καὶ τὰς τῶν παρορώντων καὶ παρακουόντων. Εὐηθες γὰρ ἂν ἦν τὸ λεγόμενον, ὡς ὁ παρορών ἦτοι ὁρᾷ ἢ οὐχ ὁρᾷ· φαίη γὰρ ἂν τις, ὅτι ὁρᾷ μὲν, ἀλλ' οὐκ ὁρθῶς. Ὅπόταν μέντοι φῶσιν ὡς ἡ μὲν αἴσθησις οὕσα ἄλογος οὐδὲν προστίθῃσιν οὐδ' ἀφαιρεῖ, φαίνονται ἀμποδῶν οὐχ ὁρῶντες· ἐπὶ γὰρ τοῦ ἐρετμοῦ τοῦ ἐν τῷ ὕδατι κάπνι τῶν γραφῶν καὶ μυρίων ἄλλων, ἢ αἴσθησίς ἐστιν ἢ ἀπατῶσα. Διὸ καὶ μεμφομέθα πάντες ἐπὶ τῶν τοιούτων οὐ τὸν νοῦν ἡμῶν, ἀλλὰ τὴν φαντασίαν. Ἐλέγχει γὰρ ὁ λόγος αὐτὸς ἑαυτὸν ἀξιῶν ἅπασαν ἀληθῆ φαντασίαν εἶναι. Τὴν γὰρ ἡμετέραν δι' ἣν οὐκ οἰόμεθα πᾶσαν εἶναι τοιαύτην, ψευδῆ πάντως ἀποφαίνει. Συμβαίνει τοίνυν αὐτοῖς ἅπασαν φαντασίαν ἀληθῆ καὶ ψευδῆ λέγειν εἶναι. Καθόλου δὲ ἁμαρτάνουσιν ἀξιοῦντες ὅποια ἂν ἡμῖν φαίνεται τὰ πράγματα, τοιαῦτα καὶ εἶναι· τούναντίον γὰρ, ὅποια πέφυκε, τοιαῦτα φαίνεται, καὶ οὐχ ἡμεῖς αὐτὰ ποιοῦμεν οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνων αὐτοὶ διατιθέμεθά πως. Ἐπεὶ καὶ γελοῖον εἴη, εἰ διανοηθείημεν ἡμεῖς ὥσπερ ζωγράφοι καὶ πλάσται σκύλακας ἢ χιμαίρας, ἀξιοῦν εὐθὺς εἶναι ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο φαντάζεσθαι καθάπερ εὐτρεπῆ παρεστῶτα. Mullach fr. ^[80]

¶5 (2n) 2 p. 207; Eus. praep. ev. p. 716 ιζ': Πρὸς τοὺς περὶ Ξενοφάνην καὶ Παρμενίδην τὰς αἰσθήσεις ἀναιροῦντας. Ἀπὸ τοῦ η' τῶν περὶ φιλοσοφίας Ἀριστοκλέους (Dind. tom. I p. XLIV). Euseb. praep. ev. XIV c. 17 (p. 756 b.): Ἐπειδὴ τῶν φυσικῶν φιλοσόφων οἱ μὲν πάντα κατέβαλλον ἐπὶ τὰς αἰσθήσεις, οἱ δ' αὖ πάλιν τούτοις ἀνθεῖλκον, ὡς οἱ περὶ τὸν Ξενοφάνην τὸν Κολοφώνιον καὶ Παρμενίδην τὸν Ἐλεάτην, οἱ δὴ τὰς αἰσθήσεις ἀνῆρουν μηδὲν εἶναι φάσκοντες καταληπτὸν τῶν ἐν αἰσθήσει, διὸ μόνῳ δεῖν πιστεύειν τῷ λόγῳ, τὰ πρὸς αὐτοὺς ἀντειρημένα διασκεψώμεθα. Ἄλλοι δ' ἐγένοντο τούτοις τὴν ἐναντίαν φωνὴν ἀφιέντες. Οἷονται γὰρ δεῖν τὰς μὲν αἰσθήσεις καὶ τὰς φαντασίας καταβάλλειν, αὐτῷ δὲ μόνον τῷ λόγῳ πιστεύειν. Τοιαῦτα γὰρ τινα πρότερον μὲν Ξενοφάνης καὶ Παρμενίδης καὶ Ζήνων καὶ Μέλισσος ἔλεγον, ὕστερον δ' οἱ

περὶ Στίλπωνα καὶ τοὺς Μεγαρικούς. Ὅθεν ἡξίουσαν οὗτοί γε τὸ ὄν ἐν εἶναι καὶ τὸ ἕτερον μὴ εἶναι μηδὲ γεννᾶσθαι τι μηδὲ φθείρεσθαι μηδὲ κινεῖσθαι τὸ παράπαν. Τὸν μὲν οὖν πλείω πρὸς τούτους λόγον εἰσόμεθα φιλοσοφοῦντες· νυνὶ μέντοι τοσοῦτον λεκτέον. Εἴποιμεν γὰρ ἂν, ὡς ὁ μὲν λόγος ἡμῶν εἴη τὸ θειότατον· οὐ μὴν ἀλλὰ δεῖ γε καὶ τῆς αἰσθήσεως, ὥσπερ γε δὴ καὶ σώματος. Ὅτι δὲ καὶ ἡ αἴσθησις ἀληθεύειν πέφυκε, δῆλον· οὐ γὰρ οἶόν τε τὸν αἰσθανόμενον μὴ οὐχὶ πάσχειν τι· πάσχων δὲ τὸ πάθος ἂν εἰδείη· γινώσις οὖν τίς ἐστὶ καὶ ἡ αἴσθησις. Ἀλλὰ μὴν εἰ τὸ αἰσθάνεσθαι πάσχειν τί ἐστίν, ἅπαν δὲ τὸ πάσχον ὑπὸ τοῦ πάσχει, πάντως ἕτερον ἂν εἴη τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον. Ὡστε πρῶτον μὲν εἴη ἂν τὸ λεγόμενον ἕτερον· οἶον τὸ χρῶμα καὶ ὁ ψόφος· ἔπειτα δὲ ἐν τὸ ὄν οὐκ ἔσται· καὶ μὴν οὐδὲ ἀκίνητον· ἡ γὰρ αἴσθησις ἐστὶ κίνησις. Ταύτη δὲ βούλεται πᾶς τις κατὰ φύσιν ἔχειν τὰς αἰσθήσεις, ἅτε δὴ πιστεύων, οἶμαι, ταῖς ὑγιανούσαις μᾶλλον ἢ ταῖς νοσοῦσαις. Εἰκότως ἄρα καὶ δεινός τις ἔρως αὐτῶν ἡμῖν ἐντέτεκεν. Οὐδεὶς γέ τοι μὴ μεμηνὼς ἔλοιτ' ἂν ποτε μίαν αἴσθησιν ἀποβάλλειν, ὅπως αὐτῷ πάντα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ γένοιτο. Τοὺς δὲ διαβάλλοντας αὐτὰς ἐχρῆν πεπεισμένους γε διότι μάτην ἔχοιεν αὐτάς, εἰπόντας ἅπερ ὁ Πάνδαρος λέγει παρὰ τῷ Ὀμήρῳ (E 214) περὶ τῶν ἑαυτοῦ τόξων, Αὐτίκ' ἔπειτ' ἀπ' ἐμεῖο κάρη τάμοι ἀλλότριος φῶς, εἰ μὴ ἐγὼ τάδε τόξα φαεινῶ ἐν πυρὶ θείην χερσὶ διακλάσας· ἀνεμῶλια γάρ μοι ὀπηδεῖ, τὸ μετὰ τοῦτο διαλυμήνασθαι πάσας αἰσθήσεις ἑαυτῶν· οὕτω γὰρ ἂν τις ἐπίστευεν αὐτοῖς ἔργα διδάσκουσιν, ὡς εἰς οὐδὲν αὐτῶν δέοιντο. Νυνὶ δὲ τοῦτο καὶ τὸ ἀτοπώτατόν ἐστι· ἀχρήστους γὰρ ἀποφαίνοντες αὐτάς τῷ λόγῳ τοῖς ἔργοις τὰ μάλιστα χρώμενοι διατελοῦσιν αὐταῖς. [Diels I 2 142,32] Ὁ γέ τοι Μέλισσος ἐθέλων ἐπιδεικνύει, διότι τῶν φαινομένων καὶ ἐν ὧν τούτων οὐδὲν εἴη, τῷ ὄντι διὰ τῶν φαινομένων ἀποδείκνυσιν αὐτῶν· φησὶ γοῦν· [Diels I 2 142,32 147,9—148,2] „Εἰ γὰρ ἔστι γῆ καὶ ὕδωρ καὶ ἀήρ καὶ πῦρ καὶ σίδηρος καὶ χρυσός, καὶ τὸ μὲν ζῶον, τὸ δὲ τεθηνηκός, καὶ μέλαν καὶ λευκὸν καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὅσα φασὶν οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀληθῆ, καὶ ἡμεῖς ὀρθῶς ὀρῶμεν καὶ ἀκούομεν, εἶναι ἐχρῆν ἕκαστον τοιοῦτον οἶόν περ τὸ πρῶτον ἔδοξεν ἡμῖν εἶναι καὶ μὴ μεταπίπτειν μηδὲ γίνεσθαι ἑτεροῖον, ἀλλ' αἰεὶ εἶναι ὁμοῖον οἶόν περ ἐστὶν ἕκαστον. ^[45]

f5 (50) Νῦν δέ φαμεν ὀρθῶς ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ συνιέναι· δοκεῖ δὲ ἡμῖν τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν γίνεσθαι, καὶ τὸ ψυχρὸν θερμόν, καὶ τὸ σκληρὸν μαλακόν, καὶ τὸ μαλακὸν σκληρόν“. Ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα λέγοντος αὐτοῦ καὶ μάλα εἰκότως ἐπύθετό τις ἂν· ἄρ' οὖν ὅτι ὁ νῦν θερμόν ἐστι κἄπειτα τοῦτο γίνεται ψυχρόν, οὐκ αἰσθόμενος ἔγνω; Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων. Ὅπερ γὰρ ἔφην, εὐρεθείη ἂν οὐδὲν ἄλλ' ἢ τὰς αἰσθήσεις ἀναιρῶν καὶ ἐλέγχων διὰ τὸ μάλιστα πιστεύειν αὐταῖς. Ἀλλὰ γὰρ οἱ μὲν τοιοῦτοι λόγοι σχεδὸν ἱκανὰς ἤδη δεδώκασιν εὐθύνας· ἐξίτηλοί γε τοι γεγόνασιν, ὡς εἰ μηδὲ ἐλέχθησαν τὸ παράπαν. Ἦδη μέντοι θαρροῦντες λέγωμεν ὀρθῶς φιλοσοφεῖν τοὺς καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸν λόγον ἐπὶ τὴν γινώσιν τὴν τῶν πραγμάτων παραλαμβάνοντας. Mullach fr. ^[65]

f6 (2n) 3 p. 208. Eus. praep. ev. p. 716 ιη': Πρὸς τοὺς κατὰ Πύρρωνα Σκεπτικούς ἢ καὶ Ἐφεκτικούς ἐπικληθέντας μηδὲν καταληπτὸν εἶναι ἀποφηναμένους. Ἀπὸ τοῦ Ἀριστοκλέους (Dind. tom. I p. XLIV) Diels F. Ph. G. p. 175 sqq. (1901). Euseb. praep. ev. XIV c. 18 (p. 758 c): Πύρρων, ἀφ' οὗ ἡ τῶν Σκεπτικῶν ἐπικληθέντων διατριβὴ συνέστη· οὗς καὶ αὐτοὺς μηδὲν εἶναι τὸ παράπαν μῆτ' ἐν αἰσθήσει μῆτ' ἐν λόγῳ καταληπτὸν ὀριζομένους, ἐπέχοντας δ' ἐν πᾶσιν, ὅπως ἀπήλεγχον οἱ ἀντιδοξάζοντες μαθεῖν πάρεστιν ἀπὸ τοῦ δηλωθέντος συγγράμματος ὧδέ πη πρὸς λέξιν ἔχοντος Ἀναγκαίως δ' ἔχει πρὸ παντὸς διασκέψασθαι περὶ τῆς ἡμῶν αὐτῶν γνώσεως· εἰ γὰρ αὐτοὶ μηδὲν πεφύκαμεν γνωρίζειν, οὐδὲν ἔτι δεῖ περὶ τῶν ἄλλων σκοπεῖν. Ἐγένοντο μὲν οὖν καὶ τῶν πάλοι τινὲς οἱ ἀφέντες τήνδε τὴν φωνήν, οἷς ἀντείρηκεν Ἀριστοτέλης [Metaph. IV 5 p. 1007 b 20; X 1 p. 1053 a 35; XI 6 init.]. Ἰσχυσε μέντοι τοιαῦτα λέγων καὶ Πύρρων ὁ Ἡλείος. Ἀλλ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἐν γραφῇ καταλέλοιπεν. Ὁ δέ γε μαθητὴς αὐτοῦ Τίμων φησὶ δεῖν τὸν

μέλλοντα εὐδαιμονήσῃν εἰς τρία ταῦτα βλέπειν· πρῶτον μὲν ὅποια πέφυκε τὰ πράγματα, δεύτερον δὲ τίνα χρὴ τρόπον ἡμᾶς πρὸς αὐτὰ διακεῖσθαι, τελευταῖον δὲ τί περιέσται τοῖς οὕτως ἔχουσι. Τὰ μὲν οὖν πράγματά φησιν αὐτὸν ἀποφαίνειν ἐπ' ἴσης ἀδιάφορα καὶ ἀστάθμητα καὶ ἀνεπίκριτα· διὰ τοῦτο μήτε τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν μήτε τὰς δόξας ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι. Διὰ τοῦτο οὖν μηδὲ πιστεύειν αὐταῖς δεῖν, ἀλλ' ἀδοξάστους καὶ ἀκλινεῖς καὶ ἀκραδάντους εἶναι, περὶ ἐνὸς ἐκάστου λέγοντας, ὅτι οὐ μᾶλλον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν, ἢ καὶ ἔστι καὶ οὐκ ἔστιν, ἢ οὔτε ἔστιν, οὔτ' οὐκ ἔστιν. Τοῖς μέντοι γε διακειμένοις οὕτω περιέσεσθαι Τίμων φησὶ πρῶτον μὲν ἀφασίαν, ἔπειτα δ' ἀταραξίαν, Αἰνησίδημος δὲ ἡδονήν. Τὰ μὲν οὖν κεφάλαια τῶν λεγομένων ἐστὶ ταῦτα· σκεψώμεθα δ' εἰ ὀρθῶς λέγουσιν. Ἐπεὶ τοίνυν ἐπ' ἴσης ἀδιάφορα πάντα φασὶν εἶναι καὶ διὰ τοῦτο κελεύουσι μηδενὶ προστίθεσθαι μηδὲ δοξάζειν, εἰκότως ἂν οἶμαι πύθοιτό τις αὐτῶν, ἅρ' αὖ γε διαμαρτάνουσιν οἱ διαφέρειν αὐτὰ νομίζοντες ἢ οὐ; Πάντως γάρ, εἰ μὲν ἀμαρτάνουσιν, οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνοιεν ἄν. Ὡστε ἀνάγκη λέγειν αὐτοῖς εἶναι τινας τοὺς τὰ ψευδῇ περὶ τῶν ὄντων δοξάζοντας· αὐτοὶ τοίνυν εἶεν ἂν οἱ τάληθῃ λέγοντες· οὕτω δὲ εἴη ἂν ἀληθές τι καὶ ψεῦδος. Εἰ δ' οὐχ ἀμαρτάνομεν οἱ πολλοὶ τὰ ὄντα διαφέρειν οἰόμενοι, τί μαθόντες ἐπιπλήττουσιν ἡμῖν; Αὐτοὶ γὰρ ἀμαρτάνοιεν ἂν ἀξιοῦντες μὴ διαφέρειν αὐτά. Καὶ μὴν εἰ καὶ δώημεν αὐτοῖς ἐπ' ἴσης ἀδιάφορα πάντα εἶναι, δηλὸν ὡς οὐκ ἂν διαφέροιεν οὐδ' αὐτοὶ τῶν πολλῶν. Τίς οὖν εἴη ἂν αὐτῶν ἡ σοφία; Καὶ διὰ τί Τίμων τοῖς μὲν ἄλλοις λοιδορεῖται πᾶσι, Πύρρωνα δ' ὑμνεῖ μόνον; Ἔτι γε μὴν εἰ πάντα ἐπ' ἴσης ἐστὶν ἀδιάφορα καὶ διὰ τοῦτο χρὴ μηδὲν δοξάζειν, οὐκ ἂν οὐδὲ ταῦτα διαφέροι· λέγω δὲ τὸ διαφέρειν ἢ μὴ διαφέρειν καὶ τὸ δοξάζειν ἢ μὴ δοξάζειν. Τί γὰρ μᾶλλον τοιαῦτά ἐστὶν ἢ οὐκ ἔστιν; Ἡ ὥς φησι Τίμων, διὰ τί ναι καὶ διὰ τί οὐ, καὶ διὰ τί αὐτὸ τὸ διὰ τί; Φανερόν οὖν ὡς ἀναιρεῖται τὸ ζητεῖν· ὥστε παυσάσθωσαν ἐνοχλοῦντες. Ἐπεὶ νῦν γε μεμήνασι πόρρω τέχνης ἅμα μὲν ἡμῖν διακελευόμενοι μὴ δοξάζειν, ἅμα δὲ κελεύοντες αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν καὶ λέγοντες ὡς περὶ οὐδενὸς ἀποφαίνεσθαι δέοι, κάπειτα ἀποφαινόμενοι. ^[45]

¶6 (50) Καὶ ἀξιοῦσι μὲν μηδενὶ συγκατατίθεσθαι, πείθεσθαι δὲ αὐτοῖς τοῖς κελεύουσιν· εἴτα λέγοντες μηδὲν εἰδέναι πάντας ἐλέγχουσιν ὡς εὖ εἰδότες. Ἀνάγκη τε τοὺς φάσκοντας ὡς ἄδηλα πάντα εἶη δυεῖν θάτερον, ἢ σιωπᾶν ἢ ἀποφαίνεσθαι τι καὶ λέγειν. Εἰ μὲν οὖν ἡσυχίαν ἄγοιεν, δηλὸν ὅτι πρὸς γε τοὺς τοιούτους οὐδεὶς ἂν εἴη λόγος· εἰ δ' ἀποφαίνοντο πάντη τε καὶ πάντως εἶναι τι φαῖεν ἂν ἢ μὴ εἶναι, καθάπερ ἀμέλει νυνὶ φασιν ὡς εἴη πάντα ἄγνωστα καὶ νομιστὰ πᾶσιν, ὡς δ' οὐδέν. Τοῦτο τοίνυν ὁ ἀξιῶν ἦτοι δηλοῖ τὸ πρᾶγμα καὶ ἔνεστιν αὐτὸ συνεῖναι λεγόμενον, ἢ οὐκ ἔνεστιν. Ἄλλ' εἰ μὲν οὐ δηλοῖ, καθάπαξ οὐδεὶς οὐδ' οὕτω πρὸς τὸν τοιοῦτον ἂν εἴη λόγος. Εἰ δὲ σημαῖνοι, πάντως ἢ ἄπειρα λέγοι ἂν ἢ πεπερασμένα· καὶ εἰ μὲν ἄπειρα, οὐδ' οὕτως ἂν εἴη λόγος πρὸς αὐτόν· ἀπείρου γὰρ γνῶσις οὐκ ἔστι· πεπερασμένων δὲ ὄντων τῶν δηλουμένων ἢ ἐνὸς ὅπου οὖν ὁ τοῦτο λέγων ὀρίζει τι καὶ κρίνει. Πῶς οὖν ἄγνωστα καὶ ἀνεπίκριτα πάντα εἴη ἄν; Εἰ δὲ φαίη ταῦτό καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, πρῶτον μὲν ἔσται ταῦτό καὶ ἀληθές καὶ ψεῦδος, ἔπειτα δ' ἔρεῖ τι καὶ οὐκ ἔρεῖ, καὶ λόγῳ χρώμενος ἀναιρήσει λόγον, ἔτι δὲ ὁμολογῶν ψεύδεσθαι πιστεύειν ἑαυτῷ φησὶ δεῖν. Ἀξίον δὲ ζητῆσαι πόθεν καὶ μαθόντες ἄδηλα πάντα φασὶν εἶναι. Δεῖ γὰρ εἰδέναι πρότερον αὐτοὺς, τί δὴ ποτέ ἐστι τὸ δηλόν· οὕτω γοῦν ἂν ἔχοιεν λέγειν ὡς οὐκ εἴη τὰ πράγματα τοιαῦτα. Πρῶτον γὰρ εἰδέναι χρὴ τὴν κατάφασιν, εἴτα τὴν ἀπόφασιν. Εἰ δὲ ἀγνοοῦσιν ὅποιόν ἐστι τὸ δηλόν, οὐκ ἂν εἰδείεν οὐδὲ τί τὸ ἄδηλον. Ὅποταν γε μὴν Αἰνησίδημος ἐν τῇ ὑποτυπώσει τοὺς ἐννέα διεξίη τρόπους (κατὰ τοσοῦτους γὰρ ἀποφαίνειν ἄδηλα τὰ πράγματα πεπείραται) πότερον αὐτὸν φῶμεν εἰδότα λέγειν αὐτοὺς ἢ ἀγνοοῦντα; Φησὶ γὰρ, ὅτι τὰ ζῶα διαφέρει καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ αἱ πόλεις καὶ οἱ βίοι καὶ τὰ ἔθνη καὶ οἱ νόμοι· καὶ τὰς αἰσθήσεις δὲ φησιν ἡμῶν ἀσθενεῖς εἶναι καὶ πολλὰ τὰ ἔξωθεν λυμαινόμενα τὴν γνῶσιν, ἀποστήματα καὶ μεγέθη καὶ κινήσεις· ἔτι δὲ τὸ μὴ ὁμοίως διακεῖσθαι νέους καὶ

πρεσβυτέρους καὶ ἐγρηγορότας καὶ κοιμωμένους καὶ ὑγιαίνοντας καὶ νοσοῦντας· οὐδενός τε ἡμᾶς ἀπλοῦ καὶ ἀκραιφνοῦς ἀντιλαμβάνεσθαι. Πάντα γὰρ εἶναι συγκεχυμένα καὶ πρὸς τι λεγόμενα. Ταῦτα δὲ φημι καὶ τὰ τοιαῦτα κομπολογοῦντα αὐτὸν ἡδέως ἂν τις ἔροιτο, πότερον εὖ εἰδὼς λέγει, διότι τὰ πράγματα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ἢ ἀγνοῶν· εἰ μὲν γὰρ οὐκ ᾔδει, πῶς ἂν ἡμεῖς αὐτῷ πιστεύοιμεν; Εἰ δ' ἐγίνωσκε, κομιδῇ τις ἦν ἡλίθιος ἅμα μὲν ἄδηλα πάντα ἀποφαινόμενος, ἅμα δὲ τοσαῦτα λέγων εἰδέναι. Καὶ μὴν ὅποτε γε τὰ τοιαῦτα διεξίειν, οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἐπαγωγὴν τινα λέγουσι δεικνύντες, ὅποι' ἄττα εἴη τὰ φαινόμενα καὶ τὰ καθ' ἕκαστα· τὸ δὲ τοιοῦτον ἔστι καὶ λέγεται πίστις. Εἰ μὲν οὖν αὐτῇ συγκατατίθενται, δῆλον ὅτι δοξάζουσιν· εἰ δ' οὐ πιστεύουσιν, οὐδ' ἂν ἡμεῖς προσέχειν αὐτοῖς βουλευθίημεν. Ὁ γε μὴν Τίμων ἐν τῷ Πύθωνι διηγεῖται [Diels F. Ph. G. p. 205 fr. 77] μακρὸν τινα κατατείνας λόγον, ὡς ἐντύχοι τῷ Πύρρῳ βαδίζοντι Πυθοῖδε παρὰ τὸ ἱερὸν τὸ τοῦ Ἀμφιαράου καὶ τίνα διαλεχθεῖεν ἀλλήλοις. Ἄρ' οὖν οὐκ εὐλόγως ἂν τις αὐτῷ ταῦτα συγγράφοντι παραστὰς εἴποι· 'Τί, ὦ πονηρὲ, ἐνοχλεῖς σεαυτῷ ταῦτα συγγράφων καὶ ἃ μὴ οἶσθα διηγούμενος; Τί γὰρ μᾶλλον ἐνέτυχες ἢ οὐκ ἐνέτυχες αὐτῷ καὶ διελέχθης ἢ οὐ διελέχθης;' Αὐτός τε ἐκεῖνος ὁ θαυμαστὸς Πύρρων ἄρ' αὖτε ἦδει τότε, διότι βαδίζοι Πύθια θεασόμενος, ἢ καθάπερ οἱ μεμνηότες ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ὁδόν; Ἡνίκα δ' ἤρξατο κατηγορεῖν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀνοίας αὐτῶν, φῶμεν αὐτὸν ἀληθῆ λέγειν ἢ μὴ, καὶ τὸν Τίμωνα παθεῖν τι καὶ συγκαταθέσθαι τοῖς λόγοις ἢ μὴ προσέχειν; Εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἐπέισθη, πῶς ἀντὶ χορευτοῦ φιλόσοφος ἐγένετο καὶ τὸν Πύρρωνα διετέλεσε θαυμάζων; Εἰ δὲ συγκατέθετο τοῖς λεγομένοις, ἄτοπος ἂν εἴη τις, αὐτὸς μὲν φιλοσοφῶν, ἡμᾶς δὲ κωλύων. ^[110]

f6 (100)

Ἀπλῶς δὲ θαυμάσαι τις ἂν, οἱ Τίμωνος σίλλοι καὶ αἱ κατὰ πάντων ἀνθρώπων βλασφημίαι καὶ αἱ μακραὶ στοιχειώσεις Αἰνησιδήμου καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος ὄχλος τῶν λόγων τί δήποτε βούλεται αὐτοῖς. Εἰ μὲν γὰρ οἰόμενοι κρείττους ἡμᾶς ἀπεργάσασθαι ταῦτα γεγράφασι, καὶ διὰ τοῦτο πάντας οἶοντα δεῖν ἐλέγχειν, ὅπως παυσώμεθα φλυαροῦντες, βούλονται δηλονότι τὴν ἀλήθειαν ἡμᾶς εἰδέναι καὶ ὑπολαβεῖν, ὅτι τοιαῦτα εἴη τὰ πράγματα καθάπερ ἀξιοὶ Πύρρων. Ὡστε εἰ πεισθεῖημεν αὐτοῖς, ἐκ χειρόνων βελτίους ἂν γενοίμεθα, κρίναντες τὰ συμφερότερα καὶ τοὺς ἄμεινον λέγοντας ἀποδεξάμενοι. Πῶς οὖν ἐπ' ἴσης ἀδιάφορα τὰ πράγματα καὶ ἀνεπίκριτα δύναται ἂν εἶναι; Καὶ πῶς ἀσυγκατάθετοι καὶ ἀδόξαστοι γενοίμεθ' ἂν; Εἰ δ' οὐδὲν ὄφελός ἐστι τῶν λόγων, τί μὴν ἐνοχλοῦσιν; Ἡ διὰ τί Τίμων φησὶν [Diels F. Ph. G. p. 186 fr. 8; Wachsmuth fr. 35]. Οὐκ ἂν δὴ Πύρρωνι γ' ἐρίσειεν βροτὸς ἄλλος; Οὐ γὰρ μᾶλλον Πύρρωνι θαυμάσαι τις ἂν ἢ τὸν Κόροιβον ἐκεῖνον ἢ τὸν Μελητίδην, οἱ δὲ δοκοῦσι μωρὰ διενεγκεῖν. Ἐνθυμεῖσθαι μέντοι χρή καὶ ταῦτα. Ποῖος γὰρ ἂν γένοιτο πολίτης ἢ δικαστῆς ἢ σύμβουλος ἢ φίλος ἢ ἀπλῶς εἰπεῖν ἄνθρωπος ὃ γε τοιοῦτος; Ἡ τί τῶν κακῶν οὐ τολμήσειεν ἂν ὁ μηδὲν ὡς ἀληθῶς οἰόμενος εἶναι κακὸν ἢ αἰσχρὸν ἢ δίκαιον ἢ ἄδικον; Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο φαίη τις ἂν, ὅτι τοὺς νόμους δεδοίκασι καὶ τὰς τιμωρίας οἱ τοιοῦτοι· πῶς γὰρ οἱ γε ἀπαθεῖς καὶ ἀτάραχοι, καθάπερ αὐτοὶ φασιν, ὄντες; Ὁ γέ τοι Τίμων ταῦτα καὶ λέγει περὶ τοῦ Πύρρωνος [Diels F. Ph. G. p. 186 fr. 9; Wachsmuth Sill. Graec. p. 141], Ἄλλ' οἷον τὸν ἄτυφον ἐγὼ ἴδον ἢ δ' ἀδάμαστον πᾶσιν, ὅσοις δάμνανται ὁμῶς ἀφατοὶ τε φατοὶ τε λαῶν ἔθνεα κοῦφα, βαρυνόμεν' ἔνθα καὶ ἔνθα ἐκ παθέων δόξης τε καὶ εἰκαίης νομοθήκης. Ὅποταν μέντοι φῶσι τὸ σοφὸν δὴ τοῦτο, διότι δέοι κατακολουθοῦντα τῇ φύσει ζῆν καὶ τοῖς ἔθεσι, μηδενὶ μέντοι συγκατατίθεσθαι, πάνυ τινὲς εἰσιν εὐήθεις. Εἰ γὰρ μηδενὶ ἄλλῳ, τούτῳ γοῦν αὐτῷ δεῖ συγκαταθέσθαι καὶ ὑπολαβεῖν οὕτως ἔχειν αὐτό. Τί δὲ μᾶλλον τῇ φύσει δεῖ κατακολουθεῖν καὶ τοῖς ἔθεσιν ἢ οὐ δεῖ, μὴ εἰδότας γε δὴ μηθὲν, μηδὲ ἔχοντάς τι ὅτῳ κρινοῦμεν; Ἐκεῖνο μὲν γὰρ καὶ παντάπασιν ἐστὶν ἡλίθιον, ἐπειδὴν λέγωσιν, ὅτι καθάπερ τὰ καθαρτικὰ φάρμακα συνεκκρίνει μετὰ τῶν περιττωμάτων καὶ ἑαυτὰ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ πάντα ἀξίων εἶναι λόγος ἄδηλα μετὰ τῶν ἄλλων ἀναιρεῖ καὶ ἑαυτόν.

[145]

Εἰ γὰρ αὐτὸς αὐτὸν ἐλέγχοι, ληροῖεν ἂν οἱ χρώμενοι τοιούτῳ. Βέλτιον οὖν ἡσυχίαν ἄγειν αὐτοὺς καὶ μηδὲ τὸ στόμα διαίρειν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὅμοιον ἔχει τι τὸ καθαρτικὸν φάρμακον καὶ ὁ τούτων λόγος. Τὸ μὲν γὰρ φάρμακον ἐκκρίνεται κὰν τοῖς σώμασιν οὐχ ὑπομένει, τὸν μέντοι λόγον ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑπάρχειν δεῖ τὸν αὐτὸν ὄντα καὶ πιστευόμενον ἀεὶ· μόνος γὰρ οὗτος εἴη ἂν ὁ ποιῶν ἀσυγκαταθέτους. Ὅτι δ' οὐχ οἷόν τε τὸν ἄνθρωπον ἀδόξαστον εἶναι καὶ ὥδι καταμάθοι τις ἄν. Ἀδύνατον γὰρ τὸν αἰσθανόμενον μὴ αἰσθάνεσθαι. Τὸ δ' αἰσθάνεσθαι γνωρίζειν τι ἦν. Διότι δὲ καὶ πιστεύει τῇ αἰσθήσει πᾶσι φανερόν· ἀκριβέστερον γὰρ θέλων ἰδεῖν ἀπέψησε τῷ ὀφθαλμῷ καὶ προσῆλθεν ἐγγύτερον καὶ ἐπηλυγάσατο. Καὶ μὴν ἡδόμενοί γε καὶ πονοῦντες ἴσμεν· οὐ γὰρ οἷόν τε τὸν καίόμενον ἢ τεμνόμενον ἀγνοεῖν. Τὰς δὲ δὴ μνήμας καὶ τὰς ἀναμνήσεις τίς οὐκ ἂν φαίη μεθ' ὑπολήψεως γίνεσθαι; Περὶ μὲν γὰρ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἄνθρωπός ἐστιν, ἔτι δὲ περὶ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, τί λέγοι τις ἄν; Οὐδὲν γὰρ ἦν τούτων, εἰ μὴ πεφύκειμεν ὑπολαμβάνειν. Ἀλλ' ἔγωγε ἐῷ τᾶλλα. Τοῖς μέντοι λεγομένοις ὑπὸ τούτων ἔάν τε πιστεύωμεν ἔάν τε ἀπιστῶμεν, ἀναγκαίως ἔχει δοξάζειν πάντη τε καὶ πάντως. Ὅτι μὲν οὖν ἀμήχανόν ἐστι φιλοσοφεῖν τὸν τρόπον τοῦτον φανερόν· ὅτι δὲ καὶ παρὰ φύσιν καὶ παρὰ τοὺς νόμους, ὥδι κατίδοιμεν ἄν. Εἰ γὰρ δὴ τῷ ὄντι τὰ πράγματα τοιαῦτα εἴη, τί λοιπὸν ἄλλ' ἢ καθάπερ ἐν ὕπνῳ ζῆν ἡμᾶς εἰκῇ καὶ ἐμπλήκτως; Ὡστε φλυαροῖεν ἂν οἱ νομοθέται καὶ στρατηγοὶ καὶ οἱ παιδεύοντες. Ἀλλ' ἔμοιγε δοκοῦσιν οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι ζῆν κατὰ φύσιν, μόνοι μέντοι τετυφῶσθαι, μᾶλλον δὲ μεμηνέναι μανίαν ἐρρωμένην οἱ ταῦτα ληροῦντες. Οὐχ ἥκιστα μέντοι τοῦτο καταμάθοι τις ἂν κἀκεῖθεν. Ἀντίγονος γοῦν ὁ Καρύστιος κατὰ τοὺς αὐτοὺς γενόμενος χρόνους καὶ ἀναγράψας αὐτῶν τὸν βίον φησὶ τὸν Πύρρωνα διωκόμενον ὑπὸ κυνὸς ἀναφυγεῖν ἐπὶ τι δένδρον, σκωπτόμενον δ' ὑπὸ τῶν παρόντων εἰπεῖν ὡς χαλεπὸν εἴη τὸν ἄνθρωπον ἐκδῦναι. Φιλίστας δὲ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ θυούσης, ἔπειτα τῶν φίλων τινὸς ὑποσχομένου τὰ πρὸς τὴν θυσίαν καὶ μὴ παρασχομένου, τοῦ μέντοι Πύρρωνος πριαμένου καὶ ἀγανακτοῦντος, ἐπειδὴ περ ὁ φίλος ἔλεγεν, ὡς οὐ ποιοῖ σύμφωνα τοῖς λόγοις οὐδ' ἄξια τῆς ἀπαθείας, εἰπεῖν αὐτόν· ἐν γοῦν γυναικὶ δεῖ τὴν ἀπόδειξιν αὐτῆς ποιεῖσθαι; Καίτοι δικαίως ἂν εἶπεν ὅτι, ὦ μάταιε, καὶ ἐν γυναικὶ καὶ κυνὶ καὶ πᾶσιν, εἴ τι δὴ σοὶ τῶν λόγων τούτων ἐστὶν ὄφελος. Ὁρθῶς δ' ἔχει μαθεῖν καὶ τίνες οἱ ζηλώσαντες αὐτὸν ἐγένοντο καὶ τίνας ἐζήλωσεν αὐτός. Ὁ μὲν οὖν Πύρρων Ἀναξάρχου τινὸς ἐγένετο μαθητής, ὃς τὸ μὲν πρῶτον ἦν ζωγράφος, οὐδ' οὗτος εὐτυχής, ἔπειτα τοῖς Δημοκρίτου βιβλίοις ἐντυχὼν χρηστὸν μὲν οὐδὲν οὔτε εὔρεν οὔτε συνεγράψατο, κακῶς δὲ πάντας εἶπε καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· αὐτὸς δ' ὕστερον τοῦτον τὸν τύφον περιβαλλόμενος καὶ καλῶν ἄτυφον αὐτὸν οὐδὲν ἐν γραφῇ κατέλιπεν. Ἐγένετο δὲ μαθητής αὐτοῦ Τίμων Φλιάσιος, ὃς τὸ μὲν πρῶτον ἐχόρευεν ἐν τοῖς θεάτροις, ἔπειτα δ' ἐντυχὼν αὐτῷ συνέγραψεν ἀργαλέας παρωδίας καὶ βωμολόχους, ἐν αἷς βεβλασφήμηκε πάντας τοὺς πώποτε φιλοσοφῆσαντας. Οὗτος γὰρ ἦν ὁ τοὺς σίλλους γράψας καὶ λέγων· Σχέτλιοι ἄνθρωποι, κάκ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἷον, ποίων ἐκ τ' ἐρίδων, ἔκ τε στοναχῶν πέπλασθε. ^[195]

[Diels F. Ph. Gr. p. 186 fr. 10. Wachsmuth fr. 33, p. 142.] Καί· [Diels fr. 11. Wachsmuth. fr. 34.] ἄνθρωποι κενεῆς οἰήσις ἔμπλεοι ἄσκοί. Μηδενὸς δ' ἐπιστραφέντος αὐτῶν, ὡς εἰ μηδὲ ἐγένοντο τὸ παράπαν, ἐχθὲς καὶ πρῶην ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ κατ' Αἴγυπτον Αἰνησίδημός τις ἀναζωπυρεῖν ἤρξατο τὸν ὕθλον τοῦτον. Καὶ σχεδὸν οἱ μὲν κράτιστοι δοκοῦντες εἶναι τῶν τὴν ὁδὸν βεβαδικότων ταύτην εἰσὶν οὔτοι. Διότι μὲν οὖν τὴν τοιαύτην εἴτε αἵρεσιν εἴτε ἀγωγὴν λόγων εἴτε ὅπῃ καὶ ὅπως ἐθέλει τις καλεῖν αὐτὴν οὐδεὶς ἂν εὖ φρονῶν ὀρθὴν εἶναι φαίη δῆλον. Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ φιλοσοφίαν οἶμαι δεῖν ὀνομάζειν αὐτὴν ἀναιροῦσάν γε δὴ τὰς τοῦ φιλοσοφεῖν ἀρχάς. Euseb. ^[210]

praep. ev. XIV 18,31—32 (763d—764b): Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τοὺς κατὰ Πύρρωνα φιλοσοφεῖν νομιζομένους. Συγγενῇ δ' αὐτοῖς εἶη ἂν καὶ τὰ ἀντιλεγόμενα πρὸς τοὺς κατὰ Ἀρίστιππον τὸν Κυρηναῖον, μόνα λέγοντας εἶναι τὰ πάθη καταληπτὰ· Σωκράτους δ' ἑταῖρος ὁ Ἀρίστιππος ἦν ὁ τὴν καλουμένην Κυρηναϊκὴν συστησάμενος αἵρεσιν, ἀφ' ἧς τὰς ἀφορμὰς Ἐπίκουρος πρὸς τὴν τοῦ τέλους ἔκθεσιν εἴληφεν. Ἦν δ' ὁ Ἀρίστιππος ὑγρὸς καὶ πάνυ ... τὸν βίον καὶ φιλήδονος· ἀλλ' οὐδὲν μὲν οὗτος ἐν τῷ φανερῷ περὶ τέλους διελέξατο, δυνάμει δὲ τῆς εὐδαιμονίας τὴν ὑπόστασιν ἔλεγεν ἐν ἡδοναῖς κεῖσθαι. Ἀεὶ γὰρ λόγους περὶ ἡδονῆς ποιούμενος εἰς ὑποψίαν ἦγε τοὺς προσιόντας αὐτῷ τοῦ λέγειν τέλος εἶναι τὸ ἡδέως ζῆν. Τούτου γέγονεν ἀκουστής σὺν ἄλλοις καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἀρήτη· ἣτις γεννήσασα παῖδα ὠνόμασεν Ἀρίστιππον, ὃς εἰσαχθεὶς ὑπ' αὐτῆς εἰς λόγους φιλοσοφίας μητροδίδακτος ἐκλήθη· ὃς καὶ σαφῶς ὥριστο τέλος εἶναι τὸ ἡδέως ζῆν, ἡδονὴν ἐντάττων τὴν κατὰ κίνησιν. Τρεῖς γὰρ ἔφη καταστάσεις εἶναι περὶ τὴν ἡμετέραν σύγκρασιν· μίαν μὲν καθ' ἣν ἀλγοῦμεν, ἐοικυῖαν τῷ κατὰ θάλασσαν χειμῶνι· ἑτέραν δὲ, καθ' ἣν ἡδόμεθα, τῷ λείῳ κύματι ἀφομοιουμένην· εἶναι γὰρ λείαν κίνησιν τὴν ἡδονήν, οὐρίῳ παραβαλλομένην ἀνέμῳ· τὴν δὲ τρίτην μέσσην εἶναι κατάστασιν, καθ' ἣν οὔτε ἀλγοῦμεν, οὔτε ἡδόμεθα, γαλήνῃ παραπλησίαν οὔσαν. Τούτων δ' οὖν καὶ ἔφασκε τῶν παθῶν μόνων ἡμᾶς τὴν αἴσθησιν ἔχειν. Πρὸς οὓς ἀντιλέλεκται ταῦτα. Mullach fr. ^[25]

f7 (2n)

4 p. 214. Eus. praep. ev. p. 716 ιθ'. Πρὸς τοὺς κατ' Ἀρίστιππον φιλοσόφους μόνα λέγοντας τὰ πάθη εἶναι καταληπτὰ, τὰ δὲ λοιπὰ ἀκατάληπτα. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ (i. e. Ἀριστοκλέους) Dind. tom. I p. XLIV. Euseb. praep. ev. XIV c. 19 (p. 764 c.): Τούτων δ' οὖν καὶ ἔφασκε (Aristippus) τῶν παθῶν μόνων ἡμᾶς τὴν αἴσθησιν ἔχειν, πρὸς οὓς ἀντιλέλεκται ταῦτα· Ἐξῆς δ' ἂν εἶεν οἱ λέγοντες μόνα τὰ πάθη καταληπτὰ· τοῦτο δ' εἶπον ἔνιοι τῶν ἐκ τῆς Κυρήνης. Οὗτοι δ' ἡξίου, ὥσπερ ὑπὸ κάρου πιεζόμενοί τινος οὐδὲν εἰδέναι τὸ παράπαν, εἰ μὴ τις παραστάς αὐτοὺς παῖοι καὶ κεντῶν· καίόμενοι γὰρ ἔλεγον ἢ τεμνόμενοι γνωρίζειν ὅτι πάσχοιεν τι· πότερον δὲ τὸ καῖον εἶη πῦρ, ἢ τὸ τέμνον σίδηρος, οὐκ ἔχειν εἰπεῖν. Τοὺς δὲ ταῦτα λέγοντας εὐθύς ἔροιστο τις ἂν, εἰ δὴ τοῦτο γοῦν ἴσασιν αὐτοὶ, διότι πασχουσί τι καὶ αἰσθάνονται. Μὴ εἰδότες μὲν γὰρ οὐδ' εἰπεῖν δυνηθεῖεν ἂν, ὅτι μόνον ἴσασι τὸ πάθος· εἰ δ' αὖ γνωρίζουσιν, οὐκ ἂν εἶη μόνα τὰ πάθη καταληπτὰ. Τὸ γὰρ ἐγὼ καίομαι, λόγος ἦν καὶ οὐ πάθος. Ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη γε τρία ταῦτα συνυφίστασθαι, τό τε πάθος αὐτὸ, καὶ τὸ ποιοῦν, καὶ τὸ πάσχον. Ὁ τοίνυν ἀντιλαμβανόμενος τοῦ πάθους πάντως αἰσθάνοιτ' ἂν καὶ τοῦ πάσχοντος. Οὐ γὰρ δὴ διότι μὲν, εἰ τύχοι, θερμαίνεται γνωριεῖ, πότερον δ' αὐτὸς ἢ ὁ γείτων, ἀγνοήσει, καὶ νῦν ἢ πέρυσι, καὶ Ἀθήνησιν ἢ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ζῶν ἢ τεθνεώς, ἔτι δὲ ἄνθρωπος ὢν ἢ λίθος. Οὐκοῦν εἴσεται καὶ ὑφ' οὗ πάσχει· καὶ γὰρ ἀλλήλους γνωρίζουσι καὶ ὁδοὺς καὶ πόλεις καὶ τὴν τροφήν· οἱ δ' αὖ τεχνῖται τὰ ἐργαλεῖα τὰ αὐτῶν οἶδασι, καὶ οἱ ἰατροὶ καὶ [οἱ] ναυτικοὶ σημειοῦνται τὰ μέλλοντα, καὶ τῶν θηρίων οἱ κύνες εὐρίσκουσι τοὺς στίβους. Ἔτι γε μὴν ὁ πάσχων τι πάντως ἢ ὡς οἰκείου τινὸς ἢ ὡς ἀλλοτρίου πάθους ἀντιλαμβάνεται. Πόθεν οὖν ἔξει λέγειν, ὅτι τοῦτο μὲν ἐστὶν ἡδονή, τοῦτο δὲ πόνος; Ἡ ὅτι γευόμενος, ἢ ὁρῶν ἢ ἀκούων πάσχοι τι; Καὶ τῇ μὲν γλώσση γευόμενος, τοῖς δ' ὄμμασιν ὁρῶν, τοῖς δ' ὠσὶν ἀκούων; Ἡ πῶς ἴσασιν ὅτι τοδὶ μὲν αἰρεῖσθαι χρή, τοδὶ δὲ φεύγειν; Εἰ δὲ μηδὲν τούτων γνοῖεν, οὐχ ἔξουσιν ὁρμὴν οὐδ' ὄρεξιν· οὕτω δ' οὐδ' ἂν ζῶα εἶεν. Γελοῖοι γὰρ εἰσιν, ὅποτε λέγοιεν ὅτι ταῦτα μὲν αὐτοῖς συμβέβηκεν, οὐ μὴν ἴσασί γε, πῶς καὶ τίνα τρόπον. Οὗτοι γὰρ οὐδ' εἰ ἄνθρωποι πεφύκασιν, οὐδ' εἰ ζῶσιν, ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν· οὐκοῦν οὐδ' εἰ λέγουσί τι καὶ ἀποφαίνονται. Πρὸς δὴ τοὺς τοιούτους τίς ἂν εἶη λόγος; Θαυμάσαι μέντοι τίς ἂν, εἰ ἀγνοοῦσι πότερον ἐπὶ τῆς γῆς εἰσιν, ἢ ἐν τῷ οὐρανῷ; Πολλῷ δὲ θαυμασιώτερον εἰ οὐκ οἶδασι, καὶ ταῦτα φάσκοντες φιλοσοφεῖν, ἄρά γε τὰ τέτταρα πλείονα ἐστὶν ἢ τὰ τρία· καὶ τὸ ἐν καὶ τὰ δύο πόσα ἐστίν. Οὐδὲ γὰρ ὁπόσους ἔχουσιν ἐπὶ τῶν χειρῶν δακτύλους οὗτοί γε δύνανται εἰπεῖν, οὐδὲ πότερον ἕκαστος αὐτῶν εἷς ἐστὶν ἢ πλείους. Ὡστε οὐδὲ τοῦνομα τὸ ἴδιον εἰδείεν

ἄν, οὐδὲ τὴν πατρίδα καὶ τὸν Ἀριστίππειον οἶκον, οὐδὲ τίνας φιλοῦσιν ἢ μισοῦσιν, οὐδὲ τίνων ἐπιθυμοῦσιν· οὐδ' εἰ γελάσαιεν ἢ δακρύσαιεν, ἔξουσιν εἰπεῖν ὅτι τὸ μὲν εἶη γελοῖον, τὸ δὲ λυπηρόν. Δῆλον οὖν ὡς οὐδὲ τί νυνὶ λέγομεν ἡμεῖς, συνίασιν. Οὐδὲν οὖν οἷ γε τοιοῦτοι διαφέροιν ἂν ἐμπίδων ἢ μυῖων, καίτοι κάκεῖνα γνωρίζει τὰ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν. ^[45]

f8 (2n)

Mullach fr. 6 p. 218. Euseb. praep. ev. p. 716 κα' Πρὸς τοὺς κατ' Ἐπίκουρον ἡδονὴν τέλους ὀριζομένους. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ (i. e. Ἀριστοκλέους) Dind. I p. XLIV. Euseb. praep. ev. XIV c. 21 (p. 768d): Τίνα δὴ οὖν τὰ καὶ πρὸς αὐτὸν (Ἐπίκουρον) ἀντειρημένα τυγχάνει, θεασώμεθα. Ἐπειδὴ ἐστὶ διττὴ γνώσις, ἡ μὲν τῶν ἔξω πραγμάτων, ἡ δὲ τῶν ἡμῖν αἰρετῶν καὶ φευκτῶν, ἔνιοι φασὶ τῆς αἰρέσεως καὶ φυγῆς ἀρχὴν καὶ κριτήριον ἔχειν ἡμᾶς τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν πόνον· ἔτι γέ τοι καὶ νῦν τοιαῦτά τινα λέγουσιν οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον [Usener Epic. fr. 260 p. 190, 7]· ἀναγκαιῶς οὖν ἔχει καὶ περὶ τούτου σκέψασθαι. Τοσούτου τοίνυν ἔγωγε δέω λέγειν ἀρχὴν εἶναι καὶ κανόνα τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν τὸ πάθος, ὥστ' ἔμοιγε δοκεῖ τοῦτο αὐτὸ κριτηρίου δεῖσθαι. Διότι μὲν γὰρ ἐστίν, ἑαυτὸ δείκνυσιν, ὅποιον δ' ἐστίν, ἐτέρου δεῖ τοῦ κρίνοντος. Εἰ μὲν γὰρ οἰκεῖον ἢ ἀλλότριον, ἢ αἰσθησις λέγει, πότερον δ' αἰρετὸν ἢ φευκτὸν, ὁ λόγος. Αὐτοί γέ [Usen. Epic. fr. 442 p. 289, 13] τοί φασιν οὐ πᾶσαν ἡδονὴν ἀσπάζεσθαι καὶ πάντα πόνον ἐκτρέπεσθαι. Τοῦτο δὲ συμβέβηκε καὶ μάλ' εἰκότως. Τὰ μὲν γὰρ κριτήρια καὶ ἑαυτὰ δείκνυσι καὶ τὰ κρινόμενα· τὸ μέντοι πάθος ἑαυτὸ μόνον. Ὅτι δ' οὕτως ἔχει μαρτυροῦσιν αὐτοί. Καίπερ γὰρ ἀξιοῦντες ἅπασαν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι [Us. Ep. III 129 p. 63, 10] καὶ πᾶσαν ἀλγηδόνα κακὸν [Us. Ep. X p. 73, 19], ὅμως οὐκ αἰεὶ φασὶ δεῖν τὴν μὲν αἰρεῖσθαι, τὴν δὲ φεύγειν· μετρεῖσθαι γὰρ αὐτὰ τῷ ποσῷ, καὶ οὐ τῷ ποιῷ. Δῆλον οὖν ὡς τό γε ποσὸν οὐδὲν ἄλλ' ἢ ὁ λόγος κρίνει· τὸ γὰρ ἄμεινόν ἐστιν ὑπομεῖναι τούσδε τινας τοὺς πόνους, ὅπως ἡσθῶμεν ἡδονὰς μείζους, καὶ τὸ συμφέρει τῶνδε τινῶν ἀπέχεσθαι τῶν ἡδονῶν, ἵνα μὴ ἀλγῶμεν ἀλγηδόνας χαλεπωτέρας, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα λόγος ὁ κρίνων ἐστίν. Τὸ δ' ὅλον, αἱ μὲν αἰσθήσεις καὶ αἱ φαντασίαι καθαπερὶ κάτοπτρα καὶ εἰκόνες ἐοίκασιν τῶν πραγμάτων εἶναι· τὰ μέντοι πάθη καὶ αἱ ἡδοναὶ καὶ οἱ πόνοι τροπαὶ καὶ ἀλλοιώσεις ἡμῶν αὐτῶν. Ταύτη δὲ αἰσθανόμενοι μὲν καὶ φαντασιούμενοι πρὸς τὰ ἔξω βλέπομεν, ἡδόμενοι δὲ καὶ ἀλγοῦντες ἐπιστρέφομεν ἐπὶ μόνους ἑαυτούς. Τὰς μὲν γὰρ αἰσθήσεις ἡμῶν τὰ ἔξω ποιεῖ· καὶ ὅποια ἂν ᾖ ἐκεῖνα, τοιαύτας ἀπεργάζεται καὶ τὰς φαντασίας· τὰ δὲ πάθη ποῖα ἅττα γίνεται δι' ἡμᾶς, καὶ ὡς ἂν ἡμεῖς ἔχωμεν. Διὸ ταῦτα ποτὲ μὲν ἡδέα ποτὲ δ' ἀηδὴ φαίνεται, καὶ ἔσθ' ὅτε μὲν μᾶλλον, ἔσθ' ὅτε δὲ ἥττον. Ὡν οὕτως ἐχόντων, εὐρήσομεν, εἰ ἐθέλοιμεν σκοπεῖν, ἄριστα τὰς τῆς γνώσεως ἀρχὰς ὑποτιθεμένους, ὅποσοι καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸν νοῦν παραλαμβάνουσιν. Ἔοικε δ' ἡ μὲν αἰσθησις ταῖς ἄρκυσι καὶ τοῖς δικτύοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις θηράτροις· ὁ δὲ νοῦς καὶ ὁ λόγος τοῖς κυσὶ τοῖς στιβεύουσι καὶ μεταθέουσιν. Αὐτῶν μέντοι τούτων ἄμεινον φιλοσοφεῖν οἶεσθαι χρὴ τοὺς μήτε ταῖς αἰσθήσεσιν, ὡς ἔτυχε, χρωμένους, μήτε τὰ πάθη παραλαμβάνοντας ἐπὶ τὴν ἀληθοῦς διάγνωσιν. Ἡ δεινὸν γ' ἂν εἶη πεφυκότας ἀνθρώπους ἡδοναῖς καὶ πόνοις ἀλόγοις ἐπιτρέπειν ἑαυτούς, ἀφέντας τὸν θειότατον κριτὴν νοῦν. Ταῦτα ἀπὸ τῶν Ἀριστοκλέους. ^[45]

v4 (2n)

Alexander Aphrodisiensis de anima II p. 110,4—113 Bruns (144a—145a): Ἦκουσα (Alex.) δὲ περὶ νοῦ τοῦ θύραθεν παρὰ Ἀριστοκλέους, ἃ διεσώσάμην. Τὰ γὰρ κινήσαντα Ἀριστοτέλη εἰσαγαγεῖν τὸν θύραθεν νοῦν ταῦτα ἐλέγετο εἶναι, ἢ τε ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἀναλογία καὶ ἢ ἐπὶ τῶν γινομένων ἀπάντων· ὥσπερ γὰρ ἐπὶ πάντων τῶν γινομένων ἐστὶ τι τὸ πάσχον, ἔστι τι καὶ τὸ ποιοῦν καὶ τρίτον ἐκ τούτων τὸ γινόμενον (καὶ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν ὁμοίως· ἔστι γὰρ πάσχον τὸ αἰσθητήριον, ποιοῦν δὲ τὸ αἰσθητὸν, γινόμενον δὲ ἡ ἀντίληψις ἢ διὰ τοῦ αἰσθητηρίου τοῦ αἰσθητοῦ), τὸν αὐτὸν τρόπον δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ νοῦ ὑπελάμβανεν δεῖν εἶναι τινὰ ποιητικὸν νοῦν, ὅστις τὸν δυνάμει νοῦν καὶ ὑλικὸν εἰς ἐνέργειαν ἄγειν δυνήσεται (ἔστι δὲ ἐνέργεια τὸ αὐτῷ

v4 (50)

Eulogikon public reading copy · View original HTML at eulogikon.org

οὐ παθὼν καὶ γενόμενος ὑπὸ τινος ὁ δυνάμει (ἦν γὰρ νοῦς καὶ πρὸ τοῦ ἐνεργεῖν), ἀλλὰ αὐξηθεὶς καὶ τελειούμενος, τελειωθείς δὲ τὰ τε φύσει νοητὰ νοεῖ καὶ τὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν καὶ τέχνην. Ἴδιον γὰρ τοῦ νοῦ το ποιοητικὸν, καὶ τὸ νοεῖν αὐτῷ ἐνεργεῖν ἐστίν, οὐ πάσχειν. Βουλόμενος δὲ τὸν νοῦν ἀθάνατον δεικνύναι καὶ φεύγειν τὰς ἀπορίας ἃς ἐπιφέρουσιν τῷ θύραθεν νῷ ἀνάγκην ἔχοντι τόπον ἀλλάττειν, οὐ δυναμένῳ δὲ, εἴ γέ ἐστιν ἀσώματος, οὔτε ἐν τόπῳ εἶναι οὔτε μεταβαίνειν καὶ ἄλλοτε ἐν ἄλλῳ γίνεσθαι, κατ' ἰδίαν ἐπίνοιαν ἔλεγε τοιαῦτα περὶ τοῦ νοῦ ἐν παντὶ εἶναι τῷ θνητῷ λεγομένου σώματι. Καὶ δὴ ἔφασκεν τὸν νοῦν καὶ ἐν τῇ ὕλῃ ὡς οὐσίαν ἐν οὐσίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ εἶναι ἀεὶ ἐνεργοῦντα τὰς αὐτοῦ ἐνεργείας. Ὅταν μὲν οὖν ἐκ τοῦ σώματος τοῦ κραθέντος πῦρ γένηται ἢ τι τοιοῦτον ἐκ τῆς μίξεως, ὡς καὶ ὄργανον δύνασθαι τῷ νῷ τούτῳ παρασχεῖν, ὅς ἐστιν ἐν τῷ μίγματι τούτῳ (διότι ἐστὶν ἐν παντὶ σώματι, σῶμα δὲ καὶ τοῦτο), τοῦτο τὸ ὄργανον δυνάμει νοῦς λέγεται ἐπιτήδειός τις δυνάμεις ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ κράσει τῶν σωμάτων γινομένη πρὸς τὸ δέξασθαι τὸν ἐνεργεῖα νοῦν. Ὅταν δὴ τούτου τοῦ ὀργάνου λάβηται, τότε καὶ ὡς δι' ὄργανου καὶ ὡς περὶ ὕλην καὶ ὡς δι' ὕλης ἐνήργησεν, καὶ τότε λεγόμεθα νοεῖν ἡμεῖς. Ὁ γὰρ ἡμέτερος νοῦς σύνθετός ἐστιν ἔκ τε τῆς δυνάμεως, ἣτις ὄργανόν ἐστι τοῦ θείου νοῦ, ὃν δυνάμει νοῦν ὁ Ἀριστοτέλης καλεῖ, καὶ τῆς ἐκείνου ἐνεργείας.

[95]

v4 (100) Ὡν θατέρου μὴ παρόντος ἀδύνατον ἡμᾶς νοεῖν. Εὐθὺ μὲν γὰρ τῇ πρώτῃ καταβολῇ τοῦ σπέρματός ἐστιν ὁ ἐνεργεῖα νοῦς διὰ πάντων γε κεχωρηκῶς καὶ ὦν ἐνεργεῖα, ὡς καὶ ἐν ἄλλῳ τινὶ σώματι τῶν τυχόντων. Ἐπειδὴν δὲ καὶ διὰ τῆς ἡμετέρας δυνάμεως ἐνεργήσῃ, τότε ἡμέτερος νοῦς οὗτος λέγεται καὶ ἡμεῖς νοοῦμεν, ὥσπερ εἴ τις τεχνίτην ἐννοῆσαι τοτὲ μὲν ἄνευ ὀργάνων ἐνεργοῦντα κατὰ τὴν τέχνην, τοτὲ δὲ καὶ μετ' ὀργάνων, ὅτε καὶ ἡ κατὰ τὴν τέχνην ἐνέργεια αὐτῷ περὶ τὴν ὕλην γίνεται. Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ θεῖος νοῦς ἀεὶ μὲν ἐνεργεῖ (διὸ καὶ ἔστιν ἐνεργεῖα), καὶ δι' ὄργανου δέ, ὅταν ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν σωμάτων καὶ τῆς εὐκρασίας γένηται ὄργανον τοιοῦτον. Ὑλικὴν γὰρ ἤδη τινὰ τότε ἐνέργειαν ἐνεργεῖ καὶ ἔστιν οὗτος ἡμέτερος νοῦς. Καὶ ἐκκρίνεται δὴ, ὥνπερ τρόπον καὶ εἰσκρίνεται. Οὐ γὰρ ἀλλαχοῦ ὦν μεταβαίνει, ἀλλὰ τῷ πανταχοῦ εἶναι μένει καὶ ἐν τῷ ἐκ τῆς ἐκκρίσεως διαλυομένῳ σώματι φθειρομένου τοῦ ὀργανικοῦ, ὡς ὁ τεχνίτης ἀποβαλὼν τὰ ὄργανα ἐνεργεῖ μὲν καὶ τότε, οὐ μὴν ὑλικὴν καὶ ὀργανικὴν ἐνέργειαν. Ἐλεγεν δὴ ὅτι εἰ ὅλως ὑπολαμβάνειν χρή κατὰ Ἀριστοτέλη θεῖον καὶ ἄφθαρτον εἶναι τὸν νοῦν, οὕτως ἡγεῖσθαι δεῖν, οὐκ ἄλλως. Καὶ τὴν λέξιν δὲ τὴν ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ ψυχῆς—τούτοις προσοικειοῦν ἔλεγεν δεῖν καὶ τὴν ἔξιν καὶ τὸ φῶς ἐπὶ τοῦτον φέρειν τὸν πανταχοῦ ὄντα. Οὗτος δὲ ὁ νοῦς ἦτοι μόνος αὐτὸς τὰ ἐνθάδε διοικεῖ πρὸς τὴν τῶν θείων ἀναφορὰν καὶ συγκρίνει τε καὶ διακρίνει, ὥστε αὐτὸς καὶ τοῦ δυνάμει νοῦ δημιουργός, ἢ μετὰ τῆς τῶν οὐρανίων εὐτάκτου κινήσεως. Ὑπὸ γὰρ ταύτης γίνεται τὰ ἐνθάδε τῇ προσόδῳ καὶ ἀφόδῳ τοῦ ἡλίου μάλιστα ἢ ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα καὶ τοῦ ἐνθάδε νοῦ ἢ ὑπὸ τούτων μὲν καὶ τῆς τούτων κινήσεως ἡ φύσις γίνεται, αὐτὴ δὲ τὰ καθέκαστα μετὰ τοῦ νοῦ διοικεῖ. Ἀντιπίπτειν ἐδόκει μοι τούτοις τό τε τὸν νοῦν καὶ ἐν τοῖς φαυλοτάτοις εἶναι θεῖον ὄντα, ὡς τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἔδοξεν, καὶ τὸ ὅλως εἶναι καὶ ἐν τοῖς ἐνταῦθα νοῦν καὶ προηγουμένην τινὰ πρόνοιαν (καὶ μὴν κατὰ τὴν ἐπὶ τὰ θεῖα ἀναφορὰν τὴν τῶν ἐνταῦθα γίνεσθαι πρόνοιαν), καὶ τὸ μὴ ἐφ' ἡμῖν εἶναι τὸ νοεῖν μηδ' εἶναι τοῦτο ἡμέτερον ἔργον, ἀλλ' εὐθὺ γινομένοις ἡμῖν ἐνυπάρχειν φύσει τὴν τε σύστασιν τοῦ δυνάμει καὶ ὀργανικοῦ καὶ τὴν διὰ τοῦ θύραθεν ἐνέργειαν. Ἡ οὐκ ἀλλάσσει τόπον τὸ τῷ νοεῖσθαι ἔν τινι γινόμενον. Οὐδὲ γὰρ τὰ τῶν αἰσθητῶν εἴδη, ἐπειδὴν αὐτῶν αἰσθώμεθα, ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις ὡς τόποις αὐτῶν γίνεται. Χωριστὸς δὲ λέγεται ὁ θύραθεν νοῦς καὶ χωρίζεται ἡμῶν, οὐχ ὡς μετιῶν που καὶ ἀμείβων τόπον, ἀλλὰ χωριστὸς μὲν ὡς καθ' αὐτόν τε ὦν καὶ μὴ σὺν ὕλῃ, χωριζόμενος δὲ ἡμῶν τῷ μὴ νοεῖσθαι, οὐ τῷ μετέρχεσθαι. Οὕτως γὰρ ἐγένετο καὶ ἐν ἡμῖν. Procli Diadochi in Plat. [140]

- v5 (2n) Timaeum Comment. vol. I p. 19,29 (Diehl): Ταῦτα μὲν οὖν οἱ φιλόσοφοι διατάττονται περὶ τούτων· παραλείπω γὰρ τοὺς πολλὰ πράγματα παρέχοντας ἡμῖν, ἵνα δὴ ἀποφαίνωσιν, ὅτι οὗτος ὁ τέταρτος ἦν Θεαίτητος, διότι γνώριμος ἐγγέγονει τοῖς ἐκ τοῦ Ἑλεατικοῦ διδασκαλείου, καὶ διότι νοσοῦντα τοῦτον παραδέδωκε· τοῦτον οὖν καὶ νῦν ἀπεῖναι διὰ νόσον· οὕτω γὰρ Ἀριστοκλῆς κατασκευάζει Θεαίτητον εἶναι τὸν ἀπόντα. Schol. ^[5]
- v6 (5n) ad Hermog. VII p. 246 Walz: Οἱ περὶ Ἀριστοκλέα τοίνυν τὸν Περιπατητικὸν ὀρθῶς ὠρίσαντο διαίρεσιν εἶναι τομὴν ἥτοι διάκρισιν ὑποθέσεως εἰς τὰ ἐνόντα ζητήματα. ^[6]